

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

SZERKESZTŐI LAKÁS:

Kül-monostorutca 181. szám.

Megjelen a lap hetenkint 3-szor u. m. kedden, csütörtökön és szombaton délelőtt. Ára évnegyedre 3 ft. o. 6. Hirdetési ár: 5 hasábos sorért 1-ör 7 kr., 2-ör 6 kr., 3-ör 5 kr. o. 6. s minden hirdetés után 30 kr. bélyegdíj. Előfizetés s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezeletik.

A „nyiltér”-i cikkeik sora után 20 kr. előleg beküldése mellett a szerkesztőséghez czimzendők.

KIADÓ-HIVATAL:

Középutca, STEIN J. Könyvkereskedése.

Előfizetési felhívás

K. KÖZLÖNY april—junius évnegyedére.

Egész évre 12 forint o. ért.

Fél évre 6

Évnegyedre 3

Tisztelt előfizetőink az előfizetési pénzeket kiadónk STEIN JÁNOSHOZ (bel-középutca Stein könyvkereskedése) méltóztatásnak beküldeni, hol a pontos szétküldésről gondoskodva van.

A „K. Közlöny” szerkesztősége.

Pest, mártius 18.

(D.) Holnap lesz tárgyalás alá véve az újabb választás felirata, melylyel a felolvasatás óta mondhatni a birodalmi sajtó foglalkozik.

Ha a lapok nyilatkozatait figyelembe vesszük, úgy találjuk, hogy e felirat ildomos és legitím, s a mellett a korszellemnek egészen megfelelő alkotmányos és kellő democraticus iránya folytán általános méltatásra talált.

Mintha a magyarok eddigi magatartása ébresztette volna Austriában, is az alkotmányos szellemet, úgy tetszik előttünk, midőn a jogfolytonosság irányában fölgerjesztett érteket látjuk átvonulni az osztrák sajtón, hol egy idő óta a februári, és octoberi patensek kevesebbszer említettnek, talán meggyőződtek ők, hogy fényesebb és tisztább alkotmányos elvek azok, melyeket a magyar nemzet, mint évezredes tapasztalaton alapult alkotmányt, véd, s talán meggyőződtek a magyar politikusok azon nyilvánításának őszinteségéről, mikép ők saját alkotmányosságuk fölbiztosítékát, egyszermind a régiebb absolutismus alatt élt osztrák örökös tartományok alkotmányos kormányzása által látják garantirova.

Maga a fölségi leirat, habár megtagadó hangja által eléggé felhívta arra az ország képviselőit, hogy e megtagadás miatt fájdalmas érteket kifejezzék, egy figyelemre méltó tünetényt észleltet velünk, és ez az, hogy ez utóbbi leiratban az octoberi diploma és februári patens egyszer sem említetik fel, s az egyenesen csak azon illetékes törvényekkel foglalkozik, a melyek a magyar birodalom és királyi koronája közti jogokat és köteleseket megszabták.

Ezzel sok részben szelidítve van a tagadás, a mely csak ideiglenesnek nyilvánítatik, mert elvben a korona is elismeri a jogfolytonosságot, ezen elvnek pedig természetes következménye végre is nem a megtagadás, hanem csak a restitúció lehet; mert az elismert elv életbeléptetését csak a hatalom gátolhatja, miután pedig maga a hatalom az elvet elismerte, többé annak életbeléptetését nem is gátolhatja.

A választásfelirat, ama tagadással szemben a fényes dialectica erejével, és a meggyőző igazság egyszerű, és hamisítatlan érveivel magyarázza meg a jogfolytonosságot, s azon elvek, melyeket abban a nemzet tömjénezett nagy embere elmondott, a nemzet szívében is vannak gyökerezve, és pedig azért, mert azok nem új elmélet szüleményei, azok két oldalú szerződésen, s az ő, szabad királyválasztás jogán alapult pozitív törvényeink eszméi, a mely eszmék már az ország ő codexében, Verböczyi hármas törvénykönyvében, le vannak téve, melynek prologja szabatosan kimondja, hogy „a törvény kötelezi legalább is a fejedelmet, azon elvnel fogva „patere legem, quam tuleris ipse.”

Ez elv alapján nem állhat a fejedelmi jog körében a szentesített törvényeket nemcsak egészben, de avagy csak részleteiben is felfüggesztetni, mert ezzel megszüntette a jogfolytonosságot, s az absolutismus terére lépett. Éppen e miatt nehéz azon állás, melyet a kormány a leiratban védeni akar, midőn a restitúciót egyelőre is, habár az opportunus szempontjából, megtagadja, mert elismerni a jogfolytonosságot, s tetteleg megtagadni oly rétegben, a hol a hatalom van, vagy e hatalom bizalmatlanságára s fentartására, vagy a kormány gyöngeségére mutat; mert, hogy a visszahelyezés közös, avagy magára a kormányra nézve veszélyes

volna, azt állítani éppen nem lehet, sőt lehet az ellenkezőt.

Volt idő még, hogy egy vagy más intézmény miatt a koronának voltak aggodalmi, de ezen intézmények meg lönek változtatva a nélkül, hogy az uralkodó nevében a kormánynak az absolutismushoz kellett volna folyamodni. Az aranybulla zárszavainak kiterjesztése, valamint az illető compillatális törvények az 1744-i IX. törvényekben tett kimagyarázata elégtételt adott a koronának a nélkül, hogy az az absolutismushoz folyamodott volna, s kérdésen kívül most is, ha az 1848-i törvények egyes határozmányai valóban a korona alapjogaiba ütköznek, vagy a dynastia körében méltó aggodalmat keltenek, a nemzet dinasticus érzésének politikai ildomosága által kellő tanujeleit adni nem késsend.

Az ország képviselőit ezen készséget, s a korona önjegének, s a nemzet loyaltásába vetett lekötéző bizalmának adná tanujelét, ha mindjárt intézkedéseket tenne a nemzet kifejezett aggodalmi elenyésztetésére.

Azt mondók fennebb, hogy a visszahelyezés magára a kormányra nézve is éppen nem veszélyes, sőt még többet is meggyőződéssel mondhatunk, azt t. i., hogy visszahelyezés nélkül sokkal nehezebb a kormánynak azon közvetítő szerepe, melyet az alkotmánykérdés megoldására nézve részint a nép és korona, részint a birodalom egyik és másik része közt elvállalt. Ezen állításunkat egyik közlebbi cikkünkben szándékozunk bebizonyítani.

Pest, mártius 19.

(D.) Utóbbi főcikkünkben azt állítottuk fel, hogy a kormány, melyről a kiegyezkedésre való őszinte törekvést föltenni teljes jogunk van, alkotmányunk restitúciója által sokkal biztosabban, és könnyebben célját érheti nemcsak azáltal, hogy így a nemzetben komolyabb bizalmat kelt föl, de azáltal is, mert így kimenekszik azon rendkívül sok anomáliából, a melyekkel az absolut és alkotmányos eszmék összezavarása miatt természetesen küzdenie kell.

Nem igen láthatni egy kormányt hamissabb állásban, mint a mostani van, s valóban e kormányt semmi egyéb nem támogatja, mint a nemzetnek azon férfias küzdelem és kitartó törekvés által megnyert méltánylata, melylyel a mostani kormánypárt, s azok, a kik mindenesetre nem kevés resignatioval az ő szószólóikká vállalkoztak, azon eredményben érvényesített, hogy az utóbbi államminister szinleges alkotmányosságát, s népszerűtető, népfajokat egymásra uszító rendszerét megbuktatni törekedett. Egy Apponyi grófot, ki különben a mostani kormányhoz közvetlenül nem tartozik, azonban, mint a szélső jobb vezére, párt állásánál fogva ahoz közlebb áll, félre nem ismerhető érdemeket szerzett azon lankadatlan harc által, melylyel két kormány rendszer közül az elsőt a megbővített birodalmi tanácsban 1859-ben, s az utóbbit az irodalom terén, a nagy tapintattal s merészséggel befolyása alatt szerkesztett „Debate” utján megostromolta, s összedülni lényegesen segítette; egy Eszterházi gróf, ki az uralkodó kegyét megnyerve, tanácsát bölcsen használta fel azon erő kimutatására, melyet a trón a kibékített magyar nemzet bizalmából merithet; s Majláth, ki egy anyagilag s befolyásilag megrendített birodalom kebelében egy feltorlódtok hullámok közt merészkedett e birodalom egyik felének kormányrudját megragadni, s mindazon férfiak, kik arra törekedtek, hogy passivitasunk álló tava a politikai új tevékenység medrébe tereltessek, a kezdeményezés babérját tagadhatlanul kivívták maguknak, de midőn e térre léptek, be kellett látniuk a helyzetet, be, hogy a birodalmat éppen a félrendszaályok törték meg, s hogy a magyar alkotmányos ész elég erős lesz arra, hogy pozitív törvényeiért cserében sem félrendszaályokat, sem azoknak ferde következményeit el nem fogadhatja; épp azért a kormánynak, és a körülötte cselekvő férfiaknak főfeladata az, hogy az igéreték helyett teljesedésekkel, az elvi elismerések helyett tényleges végrehajtásokkal keltsék föl s nyugtassák meg a nemzet bizalmát, hogy azon nagy feladat-

hoz, mely királyságunk, s illetőleg a birodalom reconstitutioja, bona fide, s belátható siker reményében kezdhesse.

Részünkről minket Pestre jövetelünkkel azon szerencsebb helyzet, hogy politikai körünk gondolkodása módját közlebből észlelhetjük, nem fosztott meg azon otthon táplált reményünkről, hogy a kiegyenlítés nehéz művét végrehajtani lehet, hogy erre a kedélyek elég higgadtak; s ha a dynastia tetteleg áll a jogfolytonosság terére, azon bizalom, melylyel így határozottan a nemzet vállaira helyezi vissza Szent István trónját, azonnal megtermi azon viszont-bizalmat, a mely csaknem csodákat mivel a dynastia jogainak s hatalmi állásának védelmezése körül ugy Mária Terézia, mint I. Ferencz császár és király uralkodásának legviharsabb napjaiban.

E lelkesedést azonban a félrendszaály nem kelti fel, s most, midőn Austria külföldi ügyei is annyira zavarodnak, a nemzethez nem hat el oly fölrasztólag a szózat, mely nem a rendes csatornán vezetetik halló érkeihez. Van kormány ugyan nemzetünk felett, a nemzet oly fiából, kik tagadhatlan érdemeket szereztek; de e kormány még sem nemzeti kormány, mert nem alkotmányos intézményeinkből, sőt általában nem is alkotmányos elvből foly ki létele, s ez az, a miért azt mondjuk, hogy hamis állásban vannak azon kitünő férfiak.

Ezen kormány sem dicasterialis, sem ministerialis, a dicasterialis kormány közvetlenül a hely- és országhatóság közvéleményéből s választási jogából foly ki s az által ellenőriztetik, nem lévén ő parlamentar, csak is törvényes felelősségre kötelezve, ellenőrzése a törvénytelen rendeletek félretételéből, s végrehajításuknak megtagadásából áll, az első a megyék, az utóbbi a nép által választott tisztviselők feladata. A mostani kormány ellenőrzésére nincs megyei élet, s netalan törvényellenes rendeletei érvénytelenítésére nincs a nép által választott, s annak felelős tisztviselő.

E szerint a mostani kormány nem azon dicasterialis kormány, melynek rendszeres alapelveit törvényeinkben feltaláljuk, következőleg mint olyan birhat ugyan a nemzet föl individualis méltánylatot, de nem alkotmányoszerű bizalmat; mert a politikában nem lehet bizalom az ellenőrzés joga nélkül.

De a népfelszabadulás után dicasterialis kormány lehetőség is, még az absolutismus is, a mely nagy tömeget kormányoz, kénytelen a ministerialis rendszerhez folyamodni. A feudalismus felbomlásával azon erők, melyek minden rétegekben a rendet összetarták, szétszórtak; a kormányt az uriszékekig lehető intézmények többé nem gyámoltják, az alkotmány sáncaiba belépett milliók összeütkező érdekeit, jogait, kiválmaikat a collegialis kormányzás szemmel sem tarthatja, annál kevésbé elgítheti ki. A nélkül, hogy e részben bővebb fejtegetésekbe bocsátkoznánk, ki lehet mondanunk, miképp a nép oly nagy tömeg lett, hogy a kormányt csak lázadások által ellenőrizheti, ezen ropant tömeg ellenőrzési joga csak mandatariusa kezeiben érvényesíthető, tehát a kormányzás csak az országgyűlésnek, mint a nép mandatariusának ellenőrzete mellett mehet, ez ellenőrzés pedig képtelenség szak- és felelősministeri rendszer nélkül.

Magának ez átment kormányzásnak fő tehetetlensége abban áll, hogy a collegialis rendszer alapjára szerveztetett, holott az absolut-hatalom gyakorlata is lehetetlen a szakministerialis forma nélkül, ott, a hol a feudal rendszer elenyésztével az egyes oligarchák tekintélye s hatalma nem szolgálhat többé a kormány segélyére, a nép közt a rend és fegyelem fentartására nézve.

Már 1861-ben elhibázott lépésnek nyilvánítottuk azt, hogy a restitúció nem egy ministerium által vette kezdetét, melynek az országgyűlés három évre indennity billt adott volna. Ez okozta a helyreállított municipiumok gyors összeomlását, ez az alkotmányos érzelmű tisztviselőség leköszönését, a kik a ministeri felelősség által vértézve nem lévén, az egyedül municipiumaik irányában köteles felelősségnél fogva állomásaikat azonnal ott hagyni kényszerültek, mihelyt a municipiumok hatásköre felfüggesztetett.

Minden másképp lett volna egy ministerium alatt, azóta a kiegyenlítés műve végrehajtatott, mindenesetre pedig nem állott volna elé azon hamis helyzet, hogy azon férfiak ott a kormányon, a kik Schmerlinget és rendszerét megdöntötték, a magyar királyság közigazgatását s igazságszolgáltatását ma is azon emberek által vitetik, kik a nemzet előtt éppen a Schmerling-rendszer dühös és szenvedélyes támogatása által compromittáltak s részben ma is compromittáltják magukat.

Egy felelős ministerium egyedül képes az igazságszolgáltatást s közigazgatást ez átmenti idő alatt is úgy vinni, hogy a nép bizalma meg ne törjön, s hogy oly közegek ne legyenek, kik a kormány törekvései ellen nemcsak markuk közé kaczagnak, de nyílt agitatiokat is folytatnak a kormány céljai ellen. És miután az országgyűlés egy ropant concessiót tett, melyből az idők fontosságának helyes felfogása eléggé kitünik; miután az angol indennity bill eszméjéhez hasonló eszmét az első feliratban kimondott, s így az azonnali restitúció szükségessége szinte csak a ministerium kinevezésére s az országos és megyei közigazgatási s igazgatási közegeknek az újraszervezés általi epuratiojára szorítkozik, nem foghatjuk fel, miért lön minden aképp megtagadva? s remélhetjük, hogy ezen második felirat után rájönnek azon lépés habozás nélküli megfételére, mely egyedül könnyítheti a kiegyenlítés művét, s mely egyedül adhatja meg a kormánynak azon erőt, melyre állva, nagy feladatát megoldhatja.

Pest, mart. 20.

(D.) A tegnapi országos ülés volt az első, a melyen az erdélyi képviselők számíthattak arra, hogy tüzetes discussiót hallandának. Azt mondjuk hallandának, mert Gál Jánoson kívül egyikünk sem jegyeztette föl magát. A választásfelirat oly szabatosan, s oly alapos érvekkel volt szerkesztve, hogy az szintén megtagadhatlan, mindenesetre pedig védelemre nem igen szorult, mi pedig erdélyiekül nem vagyunk barátjai a felesleges szószaporításnak. Egyébaránt is a választásfeliratot Deák szerkesztvén, pártja hűn megállott volna mindenesetre mellette, s azt is tudtuk, hogy a baloldal, in concreto, valamint a jobbnak vezére s legkitünőbb talentuma gr. Apponyi is a feliratot, mint bizottmányi tag, elfogadta volt. Az erdélyiek nagy többsége, a jobb középben, Deák körében foglalt helyet, a baloldalhoz szintén három-négy egyén csatlakozván, ekkor az erdélyi képviselők egészen szükségfeletinek látták e mostani felirati vitában feljegyeztetni magokat, jól belátrán, hogy azt ezen erős pártok védeni fogják, s egy, két szónok is ily tárgyat, melyben oly belátható az igazság és világosság, ki fog meríteni. A felesleges oratók pedig itt, a különben is a türelem érényét túlzóan nem gyakorló közönségnek éppen nem kellemesek, bárminő ékesszólással lennének tartva.

Valóban nem is volt szükség semmi előgondoskodásra. A felirat felolvasatván, az egy Bartal György szólott hozzá, éppen csak azért, úgy látszik, hogy kiemelje azon hamis álláspontot, melybe a kormány hivatalnokok, minő ő is, ezen kormányactával szemben estek.

Bartal szónoklata végtelenül dagályos, stylje oly complicat, mintha szántszándékosan arra törekednék, hogy a szóközben elrejtse az igazságot, s valóban legitím axiomái s az opportunus propagálni törekvő alkalmazásai közt oly logikai ellentétek tűnnek ki, a melyek szintén azon meggyőződésre viszik a hallgatót, hogy e nagy emlékező tehetségtű férfiuban a hivatalnoknak küzdelme foly a hazával.

Előadásából látszik, hogy beszédjét szóról szóra betanulja, a gyermekek repetálásának módjával szónokol, s ellentmondásban álló tétélei, valamint irtoztatón hosszas s interjectákkal teljes periodusai elszibbasztják a figyelmet, és az ember alig tudja kivenni, hogy hová törekszik beszédjében, s mit akar felállítani?

Részünkről soha életemben ily nehézkesen folyó stylt szónoklatban nem fedeztem fel, s ez lehet oka a tegnapi ülés azon különös jelenetének, a mely előttem s többünk előtt is szintén magyarázhatatlannak tetszett.

A baloldaltól ugyanis többen az elnöki szék köré sereglettek, s csakhamar a centrumon is egy kézirát került, mely nehánynak aláírásával jutván hozzám, ezt olvasók az iratról: „Személyes zava-

zás kérések. De mire legyen személyes szavazás? kérdém, hisz Bartal maga sem mondott ellene a feliratnak, a mennyiben beszédjéből ki lehetett venni, és csak azt mondá, jobb lett volna, ha a ház a feliratot most elhagyja, s a napirenden tovább megy, de Bartal elfogadta a többség tényét s eszméinek sem mondott ellene; így lehet tárgya a személyes szavazásnak. Ezen nézetet oszták a körültem ülők, s úgy látszik az egész centrum is, mert a szavazást a baloldaliak busz tagu névsora kérte, a mint csakhamar megtudtuk, azon okból, mert Bartal beszédjében elvárataira vonatkozott, s a baloldal ki akarta tudni, kik azon elváratai, kik a felirat ellen vannak? Ámde Bartal maga sem volt pozitív az ellen, s így ő is igennel szavazott, minélfogva a szavazásnak csak is annyi pozitív eredménye lön, miképp kintt, hogy senki sincs a felirat ellen.

A szavazás előtt Ürményi, egy tisztes úsz aristocraticus alakú, magas, száraz férfiú a jobboldalról, igyekezett megmagyarázni, hogy a felirat ellen senki sincs, és így a személyes szavazásra nem igen van szükség, azonban nem sikerült magát meggyőztetnie a nagy zajban.

Részemről, úgy hiszem, hogy a személyes szavazás idővesztés volt, mert a válaszfelirat melletti abszolút többség úgy is kintt volna, ha az elnök azon kérdést teendette fel: hogy mintán azon röpant többség, mely a válaszfeliratot felállítás által vita nélkül elfogadta, a mellett nyilatkozott felállása által, nyilatkozzék azon rész is felállítás által, mely a válaszfeliratot nem akarja elfogadni. Valamint senki nem szavazott a felirat ellen, egy senki sem is állott volna fel ellene s a dolog egyre ment volna ki, a tanácskozárs nézve pedig egy egész nap meg lett volna nyerve.

Nincs miért azonban eltagadjunk egy kis titelmentlenséget, a mi nekünk az erdélyi részektől jötteknek feltűnik, a kik oly kifáradhatatlan türelemmel hallgattuk ki Sulcziu érvek urnak s társainak, valamint a szász burocratáknak alkotmányellenes ferde elméleteit is.

Természetes különben, hogy ily kérdésnek, a mely mellett az óriás többség kifogástalanul mutatkozik, s a hol a támadófél is tulajdonképp nem támadó, csak sofismákkal látszik küzdeni, hogy álláspontját valahogy támogassa, de a világos igazságnak ellentmondani maga sem képes, ily helyzetben a beszéd egészen fölösleges is, s a türelmet valóban próbára teszi; azonban, ha valakinek csakugyan kedve van saját, benső és hivatalos meggyőződésének összehalkozó hullámain a frasisok lobogóival eviczkélni, ám teljék kedve benne, részemről elhagynám, hadd beszéljen.

A mai ülés tárgya a tegnapi elnöki kijelentéshez képest a feletti tanácskozás volt, hogy a felírás a főrendekhez felküldessék. E tárgyban Deák Ferencz szólott s egyszersmind egy fogalmazást tett le az elnök elébe, a mit elfogadás esetében jegyzőkönyvbe iktatni kért. E szerint az ország képviselői felkérlik a főrendeket, hogy a válaszfeliratot szintén fogadják el, hogy így a feletet az összes országképviselőt nevében küldessék meg, kikhez a válaszfelirat is egyúttal van utérve. Az indítvány vita nélkül fogadtatott el. Mire ugyan csak Deák Ferencz indítványba hozza egy szűkebbkörű bizottmány kinevezését, a mely tervet dolgozoz a rendszeres bizottmányok szervezésére, szerepkörük beosztására, a mely terv aztán a ház ellátása végett előterjesztessék. Holnap lesz ezen szűkebbkörű bizottmány megalakítása feletti tárgyalás.

Bartal György beszéde

a képviselőház márt. 19. diki ülésében.

Engedjék uraim! hogy a f. é. böjtmás hava 3-án kelt kegyes kir. leiratot taglalva, a feletti egyéni nézetemet az alattvalónak hódoló tiszteletével, de a képviselői állástól külön nem választható vélemény függetlenségével elmondhassam, (Zaj. Halljuk,) mert ha valaha, úgy most, a hazának jelen helyzetében nem szabad sajnálnunk azon időt, mit az elvek tisztába hozatalára, a kiindulási pontok praecizizálására fordítunk, miután a látszólagos veszettség kamatostul kell, hogy megtérüljön a részletek feldolgozásánál az esetben, ha kimerítő és higgadt, tárgyilagos és épp ezért a nézetek különbsége iránt méltányos vitaközvetések folytán amazokra nézve tisztába jönnünk sikerült.

A kegyes k. leiratnak, felfogásom szerint — két főhiánya van.

Az első az: hogy csakis a negatív terén mozog; csakis a jogalap teljes restituciójának nehézségeit, részben lehetlenségét, a modificatiók szükségességét fejteti, el nem tagadható nyíltsággal, és mivel palástra csakis a rossz akarat fogott egyedül szorulhatni, el nem vitázható jóakarattal; de a tulajdonon hangsúlyozott negatív ellenében elégséges pozitív alapot arra nézve: vajjon e nehézségek csakis a kivétel modalitásaira szorítkoznak-e? vagy magát régi és újabb, de egyaránt becses institucióink lényegét ferialják? nem csak nem nyújt, hanem a már is létezőt kételyeket fokozva, a nemzet méltó aggodalmát öregbíti.

Másik főhiánya a szőnyegen levő kegyes kir. leiratnak, csekély véleményem szerint, az: hogy a 15. §. folytán az 1848-iki törvények tetteleg helyreállítását azok minden cikkeinek szorgos átvizsgálásától, a tényleges viszonyok igényeire képest leendő idomításától, a tapasztalásához mért tökéle-

tesítésétől — teszi függővé. Mert a mint nyíltan méltányoltam, és jelenleg is kell, hogy méltányoljam ő Felségének a trónbeszédben kifejezett aggodalmait e törvények mindazon szabályaira nézve, mik a fejedelmi jogokba ütözkönek, a birodalom biztonságát, anyagi érdekeinek elannyira mellőzhetlen fejlesztését veszélyeztik s a társ-országok méltó igényeivel ellenkeznek: szüntogy sajnálattal nélkülözöm ott, és nélkülözöm még inkább a kegyes kir. leiratban az élesen elkülönülő vonalat arra nézve, hogy, a mint a nemzet ő Felségének ezen aggyalait méltányolva, erkölcsileg kényszerülve leendő saját iniciatívája folytán megfelelően az opportunitás elutasítatlan követelményeinek (zaj), viszont ő Felsége is kell, hogy siessen elosztani a nemzet méltó aggodalmát azáltal, hogy maga részéről a jogfolytonosság szintoly nagy horderejű tekinteteinek hódolva, ezen törvények mindazon szabályainak végrehajtására való saját kötelezettségét nyíltan bevallja, melyekre a fennebbi kifogások nem alkalmazhatók. (Helyeslés.)

Nem vonom kétségbe, hogy az 1848-iki törvények egyáltalán magukon viselik a rögtönzés jellegét. (Ólók! Élénk ellenmondás), sőt ha eziránt legkevésbé is kételkedhetem vala, végső kételyem is el fogott oszlani a mesteri kézzel odavetett cartonvázlat láttára, mit Pest városa nagyérdemű képviselője, azoknak a Szajna melletti banketük betiltására rohamos sebességgel következett eseményekből kifolyó opportunitásait illetőleg előkbe állított. (Élénk ellenmondás.) De ezen körülmény egymaga a legveszélyesebb közjogi consequentiák nélkül, okul nem szolgálhat arra, hogy az előleges, vagyis a tetteleg effectuatiót megelőző revisiónak szükségessége conditio sine qua non gyanánt eme törvények minden cikkeire kiterjesztessék.

Az emberi elme korlátlanágánál fogva a törvények legnagyobb része ab ovo tökélytelen; okvetlenül tökélytelen pedig minden újabb instituciónak legelső alkalmazása, mielőtt az a tapasztalás kiigazító újjmutatása, s ama mellőzhetlen surlódás folytán, mely az államgépezet működésében szüntogy, mint a mechanikában kikerülhetlen, a régi kerékhezethet simult volna. A szoros logica szabályai szerint pedig minden tökéletlen törvénynek végrehajtása elbarmarkodás, rögtönzés; (Ellenmondás), de legnagyobb közjogi rögtönzés, sőt világos ellenmondás, a legkézzelfoghatóbb circulus vitiosus volna ezek folytán állítani azt: hogy oly törvényeket végrehajtani nem lehet, mielőtt azok czélszerűsége a tapasztalás által be nem bizonyított volna; hisz épp az oly szükséges tapasztalás csak azáltal lesz megszerezhető, ha annak útját az átalakított államgépezet forgásba tétele által megnyitjuk. (Helyeslés.)

Ily értelemben elbarmarkodott, rögtönzött törvények hozattak, uraim, a múlt világra minden álamaiban, az absolutismus palézája alatt épp úgy, mint az alkotmányos kamarákban, s ez utóbbiakban ismét a kormány pressioja alatt szüntogy, mint a népek méltányos kívánalmainak valóosulását előmozdító világ-rendítő események folytán; de épp ezért nem csupán a nemzet, hanem a Fejedelem törvényhozói jogára nézve egyaránt veszélyesnek tartanám amaz elvnek proclamálását: hogy az elbarmarkodott, a rögtönzött törvények validitása — a mint azoknak alaki törvényszerűsége kétségbe nem vonható — utólagosan akár a Fejedelmek, akár a népek által egyoldalulag felfüggeszhető legyen. (Helyeslés.)

Oly annyira át vagyok hatva, uraim, ez elvnek veszélyes voltától, hogy, noha elismerem mindazon érvek nyomosságát, mik a kegyes kir. leirat 13. §-ban a nemzetörvényi törvény eltörölésének szükségességét mellett felhozattak, még ennek felfüggesztését is a nemzet szabad beleegyezésétől kell, hogy feltételezzem; miután veszélyesnek tartom a törvény egyoldalú betiltásának possibilitását mindazon káros következtetésnél, melyek egy czél ellenes és magával a nemzet geniusával össze nem férhető törvénynek rövid effectuatiójából pillanatra keletkeztethetnek. (Helyeslés.)

Ünnepélyes óvást teszek tehát az ellen, hogy a szentesített törvények tetteleges érvényessége egyik, vagy másik fél részéről a czélszerűség szempontjából csak kérdésbe is vonathassék; és büszkén magaménak vallom ezen, és 1861-iki országgyűlési nyilatkozatomnak ama részleteit, miket t. képviselő-társam Váradi Gábor felemlítésre méltónak ítél.

Hódoltak a morális kényszerítésnek még ama birodalmi kormányok is, melyek nálunk az 1848/9-iki mozgalmak elnyomása és közjogunk teljes eltörölése után haljóslatu sorozatban egymásra következtek, hódoltak annyiban, hogy ámbár az 1848-iki törvények alaki törvényszerűségét merőben megtagadták, a társas viszonyokra vonatkozó részleteknek érvényességét mégis, mindamellett hogy a legdicőbb rögtönzésnek árnyoldalait ezeken is minden bizonyonnal constatahatók, czélszerűség szempontjából az újabb átvizsgálástól feltételezni nem merészkedtek; de hódolt e tekinteteknek ő Felségének 1861-iki és jelenlegi magyar kormánya is azáltal, hogy az akkori és jelen országgyűlés választási alapjából, mindazon hiányok dacára, miket a kegyes k. leirat megérint, s a melyeket mi különösen elismertünk, az 1848. V. t. cikket minden előleges átvizsgálás nélkül — mi ez esetben még lehetlen is lett volna — foganatosította azért, hogy a jogfoly-

tonosság legelső követelményének tetteleg megfelelhessen.

Nem a czélszerűség, nem a meztelen opportunitás, hanem egyes-egyedül a trónbeszédben megérintett és Pestváros nagyérdemű képviselője által is méltányolt politikai lehetlenség tekintetei voltak tehát előttem és elvárataim előtt irányadók akkor, midőn a felirati discussió alkalmával beadott és később visszavont módosítványom indokolása folytán a kegyes k. leirat 9. 10. 11 és 12. §-ának megfelelőleg az 1848-iki törvények azon cikkeit kijelöltem, melyeknek a létező viszonyokhoz leendő előleges adoptatiójába annyiban, a mennyiben azt saját érdekünkben szükségesnek és közjogunk alapelveivel összhangzásba hozhatónak felismerendjük — beegyezni és alkotmányunk egyéb részeinek tetteleges helyreállítására vonatkozó követelményünket az alkalmazás létrejöttéig elhalasztani késznek nyilatkoztunk.

Mint azon alkalommal, úgy most is nyíltan, a legteljesebb meggyőződés szerint kijelentem, hogy magat a felelős ministeri kormányzat lényegét nem tartom sem a fejedelmi jogokba, sem a birodalmi kapcsolatba, sem a társországok méltó kívánalmaiba ütözkönek, és Anglia példájára hivatkozva, a józan municipális autonómiával összeférhetlennek; de igenis szükségesnek tartom, hogy az 1848-iki törvények ide vonatkozó cikkeinek egyes részletei az általam imént elősorolt tekintetekhez képest, azoknak megfelelően átadomittassanak előbb, hogysem azok effectuatióját ő Felségétől követelhetnők. (Zaj. Ellenmondás.)

Óhajtottam volna, hogy a kegyes k. leirat a nemzet méltó kívánalmait ez irányban épp azon nyíltsággal elismerje, a melylyel ő Felsége a kiviteli nehézségekre vonatkozó saját aggodalmainak megnyugtatótát a nemzetnél méltán szorgalmazza.

E sajnálattal szemközt vizagztalást csakis azon körülményben bírok találni, hogy az általam megérintett hiányai a leiratnak elvégre is csak hiányok és nem egyenes, nem abszolút megtagadása az általam formulázott és talán nem éppén megvetendőül bizonyulandó felfogásnak.

Vessék össze uraim! a 10. §. merev szerkezetét a 9-ik résznek ime passusával: „az ezekre vonatkozó kormányzati ágaknak oly mérvben önálló alkalmazása tehát, mint az 1848-iki III. t. cz. a kellő szerves összefüggés mellőzésével megállapította, a közös ügyek sikeres kezelésének lehetőségét kizárja;” valamint a 12. dik résznek ime szavaival: „az 1848-iki törvények, midőn az ország közkormányzatának alakját megváltoztatták a nélkül, hogy azt ezen ősi intézménnyel összhangzásba helyezték volna, oly elvi ellentétet állapítottak meg, melynek megoldása csak a legbehatóbb tanulmányozás és komoly megvitatás alapján várható;” — és nem fogják eltagadni azt, hogy megtagadva csakis a ministerialis kormányzati ágaknak oly mérvben önálló alkalmazása van, minőt a kérdéses t. cz. megállapított, — magának azon elvi ellentétnek gyakorlati megoldhatása pedig, mit a felelős ministeri kormánynak és a megyei instituciónak elmélete feltüntet, nyíltan concedatiók.

Helytelen eljárás volna továbbá részünkről, ha a 15. résznek szintoly merev fogalmazásában fenakadva, „mellőznők a helyes magyarázat ama támpontjait melyeket az enumeratio partium, és 14-ik részt illetőleg a „szükséges” szónak a „kivánatos-sal” helyettesítése és az „annak idején” szavaknak beillesztése nyújtanak arra nézve, hogy maga a kegy. k. leiratnak szövege kézzelfogható indokokkal járul azon contradistinctióhoz, melyet az előleges és utólagos revisióra nézve saját meggyőződés szerint előadni bátor voltam.

Áttérek immár az előttünk fekvő bizottsági javaslatra, melynek irányában kénytelen vagyok önmagam és elvárátim nevében ugyanazon állást fenntartani, mit a válaszfelirat ellenében elfoglaltunk, melynek amaz szintén csak kifolyása.

A mint nem tartózkodtam kijelölni a közjogi felfogás különbségét, mely engem a kegyes k. leirattól elválaszt, szüntogy követelik tőlem a parlamenti lovgaiasság szabályai, hogy az indítványozott újabb és még indokoltabb nyilatkozat ellenében saját, szintén megerősítendő érveimmel igyekezzem támogatni azt, a miben mi e ház többségétől eltérünk: ő Felsége kormányának, sőt — miután e tekintetben a Felségnek legszemélyesebb, mert vallásos aggodalmai fognak fenn, (zaj) magának ő Felségének a felelős ministerium és önkormányzat azonnali restituciója kérdésében elfoglalt, és ezen kegyes királyi leiratban is fenntartott kiindulását, a mennyiben azt a trónbeszédből vett tájékozás, a helyzet nehézségeinek gondos mérlegelése és a kiegyenlítés előmozdítására irányzott törekvéseink folytán, magunktól elutasítani képtelenek, és saját alkotmányos elveinkkel megegyeztetni képesek voltunk.

Mert nem tagadható, hogy a helyzetnek bonyodalma csakugyan e kérdésben kulminál; igen helyesnek képezi az ennélfogva a bizottsági javaslat velejét; de épen azért kell, hogy önök ne a czáfogatás viszketegeknek, mitől meglehetősen mentnek mutatkoztam, hanem az általunk saját intuícióink szerint elérhető jót — az annál csak hajszállyal magasabb, és mégis el nem érhető jobbért, különösen ott, hol a végső differentia nem a végeztelben, hanem csak is az arra vezető eszközökben mutatkozik — kockáztatni nem bíró leghazafiasabb szándéknak tulajdonítsák, ha az ismétléseket magam részéről kerülni

óhajtra, amaz érvek legsúlyosbjaival szállok szembe, mik a kormányéval — e részben — azonosult kiindulásunk ellenében már is felhozattak, s a miknek összefoglalását éppén a bizottsági javaslatban találjuk.

Önök még nem bírnak az országgyűlési tractatusok elején is megnyugodni a jogfolytonosság elvben elismerésében, mert a jog, mely nem érvényesíthető, aligha többet ér az üres szónál! — Ki visszaemlékszik arra, mily hősies kitérre a magyar nemzetnek, — a political szerencsétlenségek mily halmaza kívánatott arra, hogy ő Felségének kormánya az absolutismus utjairól az octroyált alkotmányára, a historiai jogok egyoldalú reactivatiójáról az 1848. törvények alaki törvényszerűségének s a jogfolytonosság elvének ama negatív elismerésére térjen, hogy a szentesített törvények kötelező erejét csak is a kiegészített országgyűlés szabad beleegyezése szüntetheti meg: az velem együtt nem fogja kiesinyelhetni a győzelmet, mit a törvény szentesítéséhez való hű ragaszkodásnak éppén az elvek harcában, a jogeljárásai theoriák rég érdemlett verecséjében már is kivívott, és ha mégis kiesinyelni bírná azt saját méltó önértetének rovására, könnyű ut nyílik előtte, hogy elleneink magatartásából az ellenkezőről meggyőződjék.

(Vége következik.)

A pesti országgyűlés.

Az alsóház márt. 19-ki ülés.

Ülés kezdete 1/2. 11-re. Közönség nagy számmal. Elnök: Szentiványi Károly. Jegyző: Tóth Vilmos; szólokra: Joannovics György.

Mult ülés jegyzőkönyvének hitelesítése.

Napirendre vannak kitérve: 1) Az állandó igazoló bizottmányra történt szavazás eredményének kihirdetése.

2) Igazolók levelek és folyamodások bemutatása.

3) A felirati javaslat tárgyalása.

Az állandó igazoló bizottmányra történt szavazás eredményét jegyző felolvassa, melyből kintt, hogy 271-en szavaztak, ebből Gajzágó Salamon nyert 245 szavazatot, Hosszu József 236, Torma Károly 233, Dedinszki József 154, Zichi Antal 144, Váradi Gábor 143, gr. Rádai László 123, Királyi Pál 116, Csengeri Imre 115 szavazatot.

Elnök bemutatja Mikó Mihály, Lázár Péter és Zitoermann András képviselők megbízó leveleit, s az állandó igazoló bizottságnak adat-tak által.

Halász Boldizsár 1861-ben ki levén küldve vizsgálatra, ekkor tett költségeinek megtérítését kéri.

Bartakovics Aajos pedig a képviselőház pártfogásáért eszedzik. Kérle a kérvényezési osztályhoz tétet által.

Joannovics György jegyző ezután felolvassa a napirendre kitérőt, s királyi leiratra adandó válaszfeliratot. A ház általános felállással fogadja el a válaszfelirati javaslatot.

Elnök kijelenti, miszerint a ház többsége jóllehet elfogadta a feliratot, de a méltányosság úgy bozza magával, hogy a szólanó kívánók nyilatkozatainak.

A főjegyzettek közül először Bartal György állott fel, s egy hosszabb beszédében kiemelte a legkégyelmesebb kir. leiratnak kettős hiányát. stb.

Bartal beszéde után a képviselőház felállítás utján szavazattal nyilvánította, hogy a javaslatot elfogadja.

Majd felkiáltások történtek, többen szavazást sürgettek, s egyuttal végezt.

Elnök a kérdéses ügyet, miután a ház szabályai 63. §-a értelmében egy 20 képviselő által aláírt kérelem nyújtott be, névszerinti szavazás alá bocsátja.

B. Babarcsi az eljárásra tesz meggyőzést, miután az elnök nem tette fel azon kérdést, ha valjon elfogadja-e a ház. Egyszersmind kéri a házat ama méltányosságra is, hogy a minoritás is kifejezhesse véleményét a többséggel szemközt.

Elnök kifejezi, hogy felszólításra a ház felállással nyilatkozott, s a kérdés úgy volt feltérve, hogy elfogadják-e a feliratot.

Tisza Kálmán: Csak egy csekély észrevételem van. Én magam részéről nem fogok ellene szegülni, hogy a vitaközös befejeztessék, de soha semminemű viszonyok alatt nem tartom lehetőséget, hogy míg feljegyezve vannak a szólásra, a nélkül, hogy azok felszólíttassanak: Kívánánk-e jogokkal élni, vagy nem? addig a kérdés föltérthessék. Tudtommal többen vannak felírva a szólásra, óhajtom constatiroztatni, mielőtt a kérdés föltértnék, elállanak e a szólásról, kik felírva vannak. (Helyeslés. Felkiáltások: Elállanak! Elállanak!!)

A szólásra előjegyzettek neveit jegyző felolvassa, kik különben mindnyájan elállottak a szólástól, így a többek közül: Csengeri, Jókai Mór, Horváth Döme, br. Simonyi Lajos, Kállai Ödön, Gáll János, Szabó Imre, Tóth Lőrincz, Váradi Gábor, Klauzál, Nyári Pál, Mocsári Lajos, Tisza Lajos, Madarász, Faur, Fábian Gábor, Székács Ferencz, gr. Apponyi György, gr. Zich Nándor, stb. stb.

Deák Ferencz: Babarcsi Antal képviselő-társunk megnyugtatótására szólók csak. A minoritást a majoritást sem a szótól, sem a szavazástól nem akarja elzárni. Miután a névszerinti felszólítottak közül senki szólanó nem akart, e szerint a tanács-

kozást az elnök kénytelen volt befejezettek tekinteni. A mi a szavazást illeti, én jobb szerettem volna, hogy ha felállással lett volna a szavazás; de 20 tag kívánta a névszerinti szavazást: Olvasuk fel a szabályt: „20 tagnak írásban beadott kívánására az elnöki kijelentés előtt és után is, névszerinti felhívás mellett történik nyilvánosan a szavazás.” Tehát 20 tagnak kívánására a névszerinti szavazás az elnöki kijelentés előtt is megtörténhetik. (Felkiáltások: Helyesen járt el az elnök!)

Elnök: kinyilatkoztatta, hogy azok neveit, kik igennel szavaztak Tóth Vilmos; azokat pedig, kik nemmel, Csengeri Imre jegyzi fel.

Az egész képviselőház jelen volt tagjai mind igennel szavaztak. Hodosin képviselő nem szavazott.

Szavazás után elnök kijelentette, hogy a képviselőház a felirati javaslatot egyhangul elfogadta; ezt követte a szakaszokénti vitaközlés.

Joannovics György olvassa a választási felirati javaslatot.

Deák Ferencz a 20-dik pontot illetően, indítványozza, hogy abból a szóból „képviselei” hagyassék ki, mert ha e felirat a felsőházól is elfogadjatik, mindkét ház nevében megyen a fejedelmhez.

A 26-dik pontra vonatkozólag Deák Lajos indítványozza, hogy ama mondatból, mely így kezdődik: „Ohajtásaink semmi részben sem teljesítettek, a jogfolytonosság még azokra nézve is...” e szócseke „is” hátrább tévessék. A ház az eredeti szerkezet mellett maradt.

Szélly a 29-dik pontban e szavak után: „Kétségtelen királyi jog a törvények szentesítése, s e jogával él a fejedelem, ha valamely törvénytől, ide iktatandó javaslatról.”

A 31-dik pontra Angyal Pál tesz megjegyzést, miután a szerkezetbe e szavak után: „Sok baj és veszély követte határozatainkat: de sokkal súlyosabbak ide beiktatandó: „leendettek.”

A ház az eredeti szerkezet mellett marad.

Ezután nem sokára, mivel az idő nagyon előhaladt, az ülés feloszlott.

Az alsóház márt. 20-ki ülése.

Elnök: Szentiványi Karoly. Jegyző: Dimitrievich Milos; szöveket jegyzi: Joannovics György.

Mult ülés jegyzőkönyvének hitelesítése.

Napirenden vannak: 1) Megbízó levelek s folyamodások bemutatása.

2) A választási felirati javaslat feletti a tanácskozások folytatása.

Elnök bemutatja több újonnan érkezett képviselő megbízó levelét; kiadtnak az állandó igazoló bizottságnak. Továbbá bemutatja a Bethlen Gábor gróf választása ellen beadott folyamodást. A szigeti helvét lyceum folyamodik „az országgyűlési napló könyv” megküldéséért, s miután 1861-ben az elnökség e tekintetben beleegyezését adta, ugy ezt most is teljesíteni fogja az elnökség.

Karoly városa a debreczeni-szigeti vasutat kérelmezi; hason értelemben folyamodnak még Szernerváralja, és a marmarosi új koronaváros.

Hrabovszki Zsigmond félegyházi képviselő benyújtja lemondását, mely következőleg hangzik:

Magas képviselőház! Azon rendkívüli igazgatóság, mely Félegyháza városa lakosai között sajnos hatását évek óta érezteti, s naponként növekedve, már komoly következményekkel fenyeget, kétség-telenül az utolsó követválasztás által is növeltetvén, nehogy az ország egyik népesebb magyar városa nyugalmának további hullámoztatására parányi személyem bármi okot szolgáltatson, képviselői állásomról ezennel végképen visszalepek.

Miről a magas képviselőházat mely tisztelettel értesítvén maradok

Budán, mártius 20-kán 1866

alázatos szolgálja

Hrabovszki Zsigmond m. k.

Ezután Zsedényi Ede indítványozza, miszerint az újbóli képviselő-választás rendeltessék el.

Elnök kifejti, hogy a szabályok értelmében erről a központi bizottságnak értesítendő. Ezután a felirat ügye került szövegére.

Deák véleménye a feliratot illetően az, hogy küldjék azt által a mélt. főrendeknek, és a felirat az egész országgyűlés nevében menjen fel. A jegyzőkönyvbe az indítvány is így értelemben vétessek föl.

A ház helyesléssel fogadja, s elnök kimondja a határozatot.

Majd Deák Ferencz, Pest belvárosi képviselő, a kiküldendő bizottságok iránt tesz egy indítványt a ház asztalára. „Sok fontos tárgy igényli bazánkban a törvényhozásnak mielőbbi gondoskodását. Ennélfogva czélszerűen vélem: hogy a t. ház saját kebeléből válasszon több rendbeli bizottságokat, melyek ezen tárgyra nézve a szükséges előmunkákat s javaslatokat kidolgozzák, s eképpen az országgyűlési tanácskozásokat előkészítsék” stb.

Elnök: Az indítvány ki fog nyomtatni, a a holnapi gyűlésen a tagok közt kiosztatni.

Ugyan e nap a felsőházban is volt ülés, hová Joannovics György, a képviselőház jegyzője, átvitte a kegyelmes királyi leirat elkészített választási felirati javaslatot.

Elnök: Az indítvány ki fog nyomtatni, a a holnapi gyűlésen a tagok közt kiosztatni.

Ugyan e nap a felsőházban is volt ülés, hová Joannovics György, a képviselőház jegyzője, átvitte a kegyelmes királyi leirat elkészített választási felirati javaslatot.

Elnök: Az indítvány ki fog nyomtatni, a a holnapi gyűlésen a tagok közt kiosztatni.

Ugyan e nap a felsőházban is volt ülés, hová Joannovics György, a képviselőház jegyzője, átvitte a kegyelmes királyi leirat elkészített választási felirati javaslatot.

Elnök: Az indítvány ki fog nyomtatni, a a holnapi gyűlésen a tagok közt kiosztatni.

A képviselőház mártius 21-iki ülése.

A tegnapi ülés jegyzőkönyve hitelesített, annak a felirat átküldésére vonatkozó pontja, mint jegyzőkönyvi kivonat, az elnök és jegyző által aláíratott, s ennek kapcsán az alsóházi feliratot Dimitrievich Milos jegyző a főrendi táblához átvitte.

A beérkezett irományok közt elnök Pethe András kolozsi képviselő, megbízó levelét mutatja be, mely az igazolási bizottsághoz utasítatott.

Jelenti tovább az elnök, hogy a kérvényezési bizottság a hozzáutastott több kérvény tárgyában benyújtá jelentését, minek tárgyalása a holnapi ülés napirendjéül tüzetett ki.

Ezután olvastatott Deák Ferencz a bizottságok alakítását tárgyzó tegnapi indítványa, mi is közakarattal elfogadtatván, a tizenkettes bizottság megválasztására, szintén a holnapi ülésben fog a szavazás megtörténni.

Deák Ferencz. A horvát ügybeni küldöttséget, azt hiszem, bajos volna addig megválasztani míg nem tudjuk, hogy a ml. főrendek elfogadják-e az eszmét. Ámbár reméljük, hogy elfogadják, azonban jó volna, hogy azon esetre, ha elfogadják, előre kimondások, hogy azokra nézve is a választó cédzulákat hozzák el holnap, a mikor is mind a kétöt egymás után lehetne megválasztani. (Helyeslés.)

A helyesléssel fogadott vélemény alapján a horvát küldöttséggel érintkező országos bizottság névszerinti megalkotása szintén a holnapi ülésre balasztatott.

Elnök felszólítja az ötvenkettes bizottság tagjait, hogy holnap csütörtökön, délután 4 órakor a magyar tudományos Akadémia kis terében gyűljekezzenek össze.

Elnök még bejelentvén az igazolási állandó bizottság megalakulását, az ülést elosztatá.

A főrendek ülése mártius 21-kén.

Jegyzőkönyvhitelesítés után Dimitrievich képviselőházi jegyző az elnöki szék elébe menvén, fenhangan elmondja, hogy a feliratot s a képviselőház ízenetét hozza. Az felolvastatván, éljenekkel fogadtatott, mire b. Wenkheim Béla hosszabb, lelkes beszéd után indítványozza, hogy a tanácskozás akkorra halasztassék, midőn a husvétot később ünneplő görög-nem-egyesült papok is résztvehetnek, mely indítvány egyhangul elfogadtatván, a felirat tárgyalása april 16-ra tüzetett ki.

Erre a horvátügyi bizottságba megválasztattak: gr. Majláth Antal 81, gr. Szécsény Antal 56, Szögyényi László 51, Jankovics László 51 szavazattal.

A főrendek határozatáról az alsóház értesítetni határozatott.

Nyilatkozat.

Értésemre esvén, hogy a felső-fehérmegyei követválasztások ugynevezett ellenpártom engem azzal vádol, hogy a pesti követválasztás felléptemmel szavamot megszegtem volna; kénytelen vagyok e vádat visszautasítani: következőket hozván fel e vád alaptalanságát bebizonyítására. Egy a kolozsvári követválasztást megelőző értekezleten abban egyeztünk volt meg a Horváth párttal s illetőleg maga az ellenjelölttel, miszerint azon feltétel mellett, hogy a kolozsvári országgyűlésre alólirt választatott meg képviselőnek, és az ellenpárt maga közreműködik ennek felölulására, én a pesti követválasztás nem fogok fellépni Horváth ellenében. Tehát világos, hogy feltételesem kötelezetem volt magam erre, s valóban csodálkoztam is, midőn a novemberi követválasztást megelőző estén egybegyűltünk, s kiült, hogy több követjelölt is van az ellenpárt részéről. De megszegte az ellenpárt szavát, midőn ez alkalomkor maga Horváth János ur s több párthívei szemembe mondják, hogy engem nem ohajtának képviselőjökül, s az egyezés ellenére követjelölt volt Horváth János, mert különben mi értelme lett volna ez értekezleten mondott hosszadalmas programjának, az igaz, hogy a végén látván pártok gyöngeségét, hivatkozni szerettek volna némelyek a létrejött egyezményre, mire kinyilatkoztattam, hogy ők nem teljesítve a feltételt, feloldva érzem magam a kötelezettség alól, s hogy maga Horváth János urnak is így kelle gondolkodnia, mutatja azon tény, hogy Udvarhelyszéken járt egy követség után, s csak miután sikertelen, jött újból vissza megyénkbe.

Ha daczára mindezeknek, akadnak még olyanok, kik kételkednek állításaim igazságában, sajnálom, de legyenek meggyőződve, miként nem irigylem felfogási tehetségeket; s végül, ha e vádakat felelettel méltattam, nem azért tettem, mintha becsültetnem általok való csorbításától félnék, mert azon esorbát ejteni legkevésbé tartom alkalmasnak az ugynevezett ellenpártot, de tartoztam e nyilatkozattal a dolgok állásában be nem avatott olvasó közönségnek.

Keresd, 1866. márt. 13.

Legifjabb gr. Bethlen Gábor.

Követválasztási mozgalmak.

— Ns. Felső-Fehérmegyei külterületében folyó évi mártius 1-én Erzsébetvárosában kitűzött képviselő választáson egyikre nyerhetve általános szavazati többséget, a központi kerületi választmány által egy újból választási napul mártius 12 ke tüzetett ki, ifj. gr. Bethlen Gábor s Horváth János között; mire eredmény lön, hogy gr. Bethlen nyert 188, Horváth János 135 szavazatot, s így 53 szavazattöbbséggel ifj. gróf Bethlen Gábor képviselőnek megválasztatott.

A szavazatszedő bizottság többsége párterdekelttségét most is kirívóan feltüntetve, hosszas készülődések, vajdások között végre valahára egybegyűltve, megnyitá a vál. gyűlést, a midőn olvasatott ifj. gróf Bethlen Gábor által 17. Udvarhelyszéken Ujszékelen lakó, de állítólag a héjasfalvi s feleki határokon, 848 után megvásárolt Küküllőfolyam jobb parti mocsárok s szakodásokból egybealkotott kis földrészetek jeleni székely birtokosai s ez okból, mint felső-fehérmegyei nemcesek, választói jog élvezete ellen benyújtott óvásos kérelme; főleg, miután az utasítás tiszta éitelében nem jelentették magukat a f. fehéri központi választmányoknak, s Udvarhelyen választattak, a mely kérelem, mint a központi választmányhoz czimzett, s illetékhöz átítetni határozatott.

Olvastatik gr. Haller Ferencz s társai által aláírott óvás, miszerint „a főispán ő mlga egy magán háznál több román lelkészszel, nyomást gyakorló! értekezletet tartott volna”, 3 járási szolgabíró hivatali befolyást gyakorolt volna stb., a mely nyilvános vitaközlés után (hol a párterdekelttség még jobban feltűnt), kimondatott, hogy jeleni szavazatszedő választmány nem lehet illetékes e tárgyban intézkedni, s csak a szavazatok nyilvános bevéveséül levén kiküldve, átítetik a központi bizottsághoz.

Említett óvás megrója a 3 szolgabírói eljárást, kik egyebet nem tettek, mint köztudomásra juttatták a választás napját, s minden jogosultat felhívták a megjelenésre, s távol egy napi járó földre lakván, véletlenül együtt utaztak Erzsébetvárosába, megrendelve, hogy minden közösi választó megjelenjék szükségelt igazolvánnyal, hogy a főispán ur ő mlga korlátolva lehetne, bárkivel is magán háznál társalogni mostanig nem tudtuk! feltűnt, hogy azon óvást egyik szolgabíró „erélyes eljárásának” nevezetik az aláírók által, mivel azon párt érdekében működött? s lehet, hogy ugyanazon kifejtethet erélyt másba bűntül megróvják... a mi más kitételeit azon óvásnak illeti, most ne szellőztessük.

Követjelölteink — két-két — a törvényben megállított s szavazattal felruházott bizalmi férfit nevezve ki, a választás megkezdett, s a jegyzőkönyv igazolása szerint a legszebb renddel, minden zavar nélkül lefolyt; feltűnt, hogy a gróf Bethlen szavazói minden nyilvános demonstrációt kerülve, a legcsendesebb hangulattal jöttek s mentek a választói helyiségre; míg a Horváthok zászlóval, dobos s muzsika kísérettel, nagy zajos feltűnéssel jelentek meg minden alka.ommal, 12-én reggel, délebben, délután a praetoriumnál; a szavazás bevégete után, midőn gróf Bethlen 53 szavazattöbbséggel győztes lön, a Horváthok vezéreikkel egyetemben, kiknek főnöke választói névsorral kezében, állónok tartá a szavazó választmány jelenlétében, a választókkal minden megróvás nélkül (ugyanezen hibát másba nyíltan megróván) érintkezni; a választás bevégetével a dobos, muzsikás, demonstráló választói tömeg s vezérek eltűnt, s így egy lelkes dörgő éljenbe tört ki az általános öröm.

A választók nevében a városi győgtár előtt mulató már megválasztott követet, ifj. gr. Bethlen Gábot, kísérve zenétől s háromszintű lobogótól, lelkes szavakban üdvözlé o. ujfalsi ref. lelkész Jákó Mózes, s a románok részéről g. e. t. esperes Geysa János, a melyet k. követünk magyarul, románul s németül (miután választói mindhárom nemzetiséghez tartozók), viszonzván lelkes szavakban. Képviselőnk ifj. gr. Bethlen Gábor következő lelkes szavát, a melyeket lehetőleg hűn ohajtánk feljegyezni, közöljük:

„Tisztelt választóim! Megvallom, súlyosan nehezedik fiatal vállaimra önök azon megtisztelő bizalma, mikép másodsor részesítnek azon szerencsében, országgyűlési képviselőjökül megválasztani, de méltányolva egyfelől a felelősség nagyságát, melyet önök hazafias bizalma folytán elvállalok, legyenek meggyőződve, hogy mennyire igénytelen erőm, tehetésem engedendi, erős, szilárd akarattal igyekvendo e hazafias kitüntetésre magam méltóvá képezzim, s önök bizalmának s egyéniségem iránt nyílvánult várakozásnak megfelelelhetni; bevallom, nehéz feladat! de szilárd akaratom, s tántoríthatlan hazafiszeretetem segédül leendnek ezen ohajom teljesültesére.

Jelenben a képviselő helyzete — utasítás hiányából — sokkal fontosabb, s nagyobb felelősséggel van egybefűzve; a bizalom kifolyásából megválasztott képviselő saját — lehet olykor téves — egyéni meggyőződésre van hagyatva, s főleg a jeleni pesti hongyülésen, mely hivatatva van az ezredéves m. alkotmány, a jelen kor szabadsági eszméiből kifejtett viszonyokhoz alkalmaztatni, kiujtatni, s a meglevőt megerősíteni; roppant felelősséget vállalna el egy oly önhitt képviselő, ki követendő eljárásával minden választóját igényre kiélgetheti, a mely okból tisztelt választóim! én salangos czifra szavakba nem ígérhetem, habár nagyon ohajtánám, hogy minden választóm ohajtását betölthessem; de annyit igen, hogy az egységes Magyarország, illetőleg közös hazánk javát, boldogságát ohajtván, minden egyéni igyekvéstem abban

közponosuland, hogy a 17 év oltai siralmas helyzet megszűnjön, sz. István birodalma teljes s törvényes integritásával, Austria Lajthán tuli testvéreinkkel egy állandó s mindkét részre idvőt hozó, egymás mellett felvirágzást a boldogságot elővárszolandó kibékülés létesülhessen; a mult képeire fátyal vonva, sérelmeink alkotmányos uton, a két tényező — törvényesen megkoronázandó magyar király — s törvényes országgyűlés által méltányló igazsággal orvosoltassanak, s főleg a pragmatika sanctio értelmében, törvényes alkotmányunk, megyei önkormányzatunk, felelőministeriummal kiegyeztetetöleg a nemzet jogos birtokába visszahelelyeztetve, az alkotmányos életnek boldogságát újból valahára élvezhessük, meggyőződésből osztra, hazánk nesztora által 1861-diki orsz. feliratban felhozott igaz tételt: „hogy a mit erő s hatalom elvesz, azt idő s kedvező szerencse ismét visszahozhatják; de a miről a nemzet, félve a szenvedésektől, önmaga lemond, annak visszaserzése mindig nehéz s kétséges.”

Feladatát egy pesti hongyülésnek a nemzet bölcsé körvonalozta, a Lajthán tuli birodalom s szent István birodalma kiegyeztetetöleg egy koronázott állam főegységében, csak tartassék meg az alkotmányos elv: „hogy semmit rólunk, nélkülünk”, s legyen mindkét egyező fél igazságos s méltányos, s szilajjon meg az ábránd teljes állami experimentatio... a vallás, nemzetiség jogegyenlősége már ténylegesiten levén, virágözök az ipar, kereskedelem, szellemi s anyagi előhaladás, mivelődés, mint társadalmi életünknek elnyomott s lestlyedt fölkelőkei, s ekkor hiszem, hogy választóim nagy többségeinek ohajját, némileg kielégítette azon testület, a melynek igénytelen tagjául önök szives bizalma megválasztott.

Szivességeket továbbra nem ohajtván farsztani, fogadják végre t. választóim! őszinte hazafias köszönetemet, irányomban tanusított bizalmukért, a melyre, hogy jövőre is önmagamért érdemesitem, polgári életem főfeladatául tűzendo ki, minden erőmet oda irányozni, hogy süker, áldás s kiegyenlítés koronázza a pesti hongyülés munkálatait, a melyről örömhíreket választóimnak megethetni kötelességemnek ösmerendem; ezennel elválva önöktől azon kívánattal, hogy éljen a haza! Éljen!

r. l.

Kül- és belföldi levelezés.

Bukovinában Andrásfalván, márt. 12.

T. szerkesztő ur! Midőn urasággal a legforróbb háláérteket között tudatjuk, hogy mult febr. hó 27-én Kolozsvárt kelt levelében, II-ik könyöradománybeli küldeményét, az inséggel küzdő bukovinai reformátusok enyhítésére 70 forint (hetvet forinttal) o. é. e folyó hó 9-én kezünkbe vettük, ugyanez alkalommal köztudomásul adjuk a nemes szívű adakozóknak, hogy a már Erdélyből s Magyarhonból begyűlt 722 frt 15 kr segélyösszezből kiosztott 394 frt 44 kr értékű segély, s még marad 327 frt 71 kr további rendelkezésre.

Az inség oly súlyos, hogy a segély kiosztása halaszthatatlan volt. Az írott segélyérték febr. 28-tól mártius 12-ig — illetékesen 19-ig — nyujtatott.

N. I. asszonyág Kolozsvárról küldött segélyadományát, 3 frt o. é., febr. 23-án forró köszönettel vettük.

Az ég kegyelme és áldása boldogítsa a nemes jöltevéket, és a tisztelt szerkesztő urat! kinek is vagyunk hálados tisztelői:

Biró Mózes, ev. ref. lelkész, e. k. esperes; Kántor János, helységbíró; Biszak József curator.

Hazai intézetek

Igazgatói jelentés.

(A muzeum-egylet 1866. febr. 8-diki közgyűlésén.)

Valahára azzal az örvedetes hírrel kezdhetem meg tudósításomat a t. közgyűlés előtt, hogy a természetiek és régiségek tára rendezve van anynyira, hogy a lefolyt év tavaszán mind a kettőt meglehete nyitni közzemléletem. Én ugyan személy szerint nem tudnék megnevezni egyet is, de feltehetem lélektanilag, hogy léteznek olyak is, kiknek egész figyelmét csupán kezdő szavam ragadta meg, s mondják magukban: igazán „valahára!”

Az ilyenek természetesen nem látnak semmi „örvedetes” t. abban, hogy a muzeumegylet megalakulta után csak hat év multával birjuk elemutatni ezt a szerintök csekély eredményt! Mondhatnám

reá, hogy hiszen a teremtőnek, a kit pedig mindenhatóanok tisztelünk, hat nap kellett, hogy a világot akár semmiből, akár a khaoszából — héberül tohubo — elállítsa. De minthogy ezt a merész hivatkozást sem Virgilius ismeretes enphemismusával, sem a még ismeretesebb közmondással nem igazolhatnám teljesen, más kettőt mondok. Egyet azt, hogy a ki Szentpéterinek egy pár arasznyi domborművét csak készen látta, a viláért sem jutott volna eszébe, sőt nem vala hajlandó elhinni, hogy elkészítésére 20—30 fáradságos év kellett az ernyedetlen szorgalmu művészeknek. Más azt, hogy legyen csekély vagy nem csekély az eredmény, azzal az igazán csekély erővel, a melyvel kezdetben fogtunk volt létesítésének, még évek kellett volna a czél megközelítésére; és hogy azok a költségre való engedmények, melyeket annyi küz-

delemmel, annyi bizalmatlankodó szózat hallásával s nyelésével birtunk kinyerni, nélkülözhetlen és semmi szorgalom által ki nem pótolható feltételei voltak annak, hogy 1866. év folytán a múzeum gyűjteményeit a látogató közönség számára, — annyira a mennyire lehetett — megnyithassuk.

„Annyira”, mondám, és már most részleteznem kell: „mennyire”, hogy világos tudomása legyen a tisztelt közgyűlésnek a gyűjtemények tetteles állásáról; miben egyébaránt feladatunknál fogva csak a természetiek számára terjedek kimerítőleg, a többiek részletes ismertetésével a régiségek öre és a könyvtárnok urak fogván szolgálni a t. közgyűlésnek.

Az állatok országából az emlősök osztálya Erdély termékeire nézve annyira közeledik a kiállításához, hogy a meglevő 27 faj képviselőihez, még 33 faj hiányzik. A hiányzók közül egy elevenen van birtokunkban, mi mindenesetre mind kellemesebb, mind tanúságosabb, mintsem ha száraz bőrt kellene nézni. Hetet, u. m. lovat, szamarat, bivalót, ökröt, kecskét, juhót, disznót, mint mindennap láthatókat csak végkiállításra esetre óhajtunk s akkor is csak egy, ha felesleges helyünk lesz, mivel most éppen nem kérkedhetünk.

A madarak osztálya aránylag szintoly gazdag s viszonytalan számban a dolog természete szerint jóval felül mulja az előbbi. Van ugyanis 219 faj, és hiányzik Erdélyben költő vagy itt megforduló 73 faj. A többi u. m. európai és más világrészek fajait beszámítva van összesen 649 példány és százat meghaladó madárőr, mely az elkészítésre vár. Továbbá szépecske tojásgyűjteményünk is van. a) 17 faj madártól 43 darab saját gyűjteményünk; b) Tauscher O. tud.-tól 83 fajtól 302 darab; c) Kertész László urtól ismeretlen szám, mivel már 3 éve, hogy gr. Lázár Kálmánnal van.

A hullók és halak osztályai most vannak rendezés alatt, s a lefolyt néző-idényben csak tömegesen s mint egy raktárban lehetett látni; de jövőre szép és szemléltető rendben foglalnak helyet.

Hullókból erdélyi fajok képviselője van 14, a feleszámu többiek külföldiek, de európaiak. Összes számukat csak hozzávetőleg lehet tenni 60-ra.

Halak közül Erdélyben termett csak egy faj képviselőt mutathatjuk fel. Kaptunk ajándékban a Nilusból, a Propontisból, az Adriai tengerből, az Aldunából, a Balatonból; de a Marosból, Szamosból, Oltból, Küküllőből, Aranyosból és a mezőségi tókból még senki sem kedveskedett az országos múzeumnak halfajtaival. Halat is csak gyaníthatólag lehet venni 120 darabra.

A gerinczelen állatokra terve, elsőben is a rovarokat vesszük elé, s ezek közt a szorosban ugynevezett bogarak (Coleoptera) állanak elől. Ez az osztály idő s erő elégtelensége miatt még egészen rendezetlen és számíthatatlan. Általában két csoportban ismertethetem honokra nézve. Van ugyanis 3000 darabot meghaladó valószínűleg erdélyi fajta, és 3000 konstantinápolyvidéki, jelesen kisázsiai fajta. 2-szor a pillangók (Lepidoptera) osztályából kiállítva van mintegy 1000 példány, köztük az erdélyi fajok képét viselő mondhatni kevés hiánnyal. Fiókokban is lehet körülbelül 4000 példány. Ez egyik legteljesebb ágja természetjáró gyűjteményeinknek. 3-szor következik egy nagy közege; mert a hymenopterek (méhek, darázsok s számtalan ilyen), továbbá a Diptera (készsárnyak) osztályai közül éppen semmink sincs. Megszerzésük pedig a szó teljes értelmében igényel egy arra való egyént. A Neuroptera (Eres vagy reczés szárnyak) osztályából vagy egy pár (20) példányunk; valamint a hátralevő (Orthoptera, minők a sáska, tücsök és Apterá, szárnyatlanok) két osztályból is. De ezek mindössze csak annyit tesznek, mint egy pislogó mécses egy roppant teremben, mely csak a sötétséget teszi láthatóvá.

Az arachnidák, pókfélék serge felmutatására szép kezdet van tőve, még pedig két-három faj kivételével mind kétségtelenül erdélyi fajok vannak kiállítva. Kétségtelenül, mondom, mert egyetlen gyűjtőjük múzeumnak conservatora Hermann Ottó ur, ki is egyéb nemű szolgáltatásainak elhanyagolása nélkül bírt időt nyerni e kevesek által ismert osztály miveltetésére. A kiállított példányok száma összesen 160 eddigel.

A héjasok (Crustacea) sergét gyűjteményeinkben csak adriai s marmara tengeri példányok ismertetik. Nagy részük nem különben most lévő rendezés alatt, számmal nem szolgálhatok. A hazai, egyen kívül, parányi fajok ismertetését és gyűjtését megint csak e szakra kedvet kapandó egyéntől várhatni.

Most már a férgek (Annulata—gyűrűnczök és Entozoa—bél férgek) nagy serge helyett ismét tabula rasa-t mutat állattani termünk, mely hiányért azzal nyerünk némi vizsgálatot, hogy csigákból különböző és minket érdeklőleg gazdag és csaknem teljes gyűjteményeink vannak. A kiállítottak jelesen a) az erdélyi száraz és édesvízi csigák, mely csaknem teljes és 160 faj 568 példányban foglal magában; b) nemkülönbön száraz és édesvízi csigák egész földre, jelesen Európára kiterjedő gyűjteménye 1654 faj 5363 példány; c) tengeri csigák, mely mintegy 7000 darabból áll; de természet szerint nagyon hiányos, csak az osztály belátó ismertetésére szolgál. Kiállítatlan és rendezetlen van még mintegy 5000 példányból álló igen gazdag és becses gyűjteménye a száraz és édesvízi csigáknak.

mely ismét felszámíthatatlan időt és erőt követel rendezése és lajstromozása tekintetéből. Az utóbbihoz járulnak becses és fontos photographiai rajzok, mely a csigaállat bonczati részleteire vonatkoznak és a legnagyobb gyűjtemény adója Paget János ur mivei.

A gerinczelen állatokhoz tartoznak még a kártékony rovarok és férgek mutatói négy táblán elrendezve, melyek mezei gazdának, kertésznek egyaránt tanúságosak.

Menjünk át már a növényországra, megjegyezvén, hogy e helyt csak a száritott plánták gyűjteményéről szólók. Ez ma már meglehetősen meg van szaporodva, úgy hogy a példányok számát bizvást tehetni 20,000-re, de jóval több is lehet. Szabatos számmal s a fajokat illetőleg még csak gyanítottal is, azért nem állhatok elé, hogy két csoportot kivéve, névsorral egy sem jött kezem alá, s mindenekelőtt lajstromozni kellett, vagy is inkább kell, mert 200 egynéhány csomóból még csak 30-czal vagyok készen, melyen 10 hónap óta dolgozom. Nem csoda, mert számos példány nincs meghatározva, még számosabb roszzul vagy gyanusan van megnevezve s aránylag kevés az, a melynek melléje tett cédula annyi bizalmat öntsen belém, hogy szorosabb vizsgálat nélkül be merjem a listába írni a nevé. Azt pedig nem szeretném, ha majd rendezett állapotjában a gyűjteménybe bepillantó szakértő oly névre találjon, melyen elmosolyodjék. Egy növénynek pedig, kivált „critica”-nak, mindezek felett pedig száritott és igen gyakran hiányos — sőt ritkán ép — állapotban való meghatározása nem órák, hanem órákat vehet igénybe. De vessünk csak középszámba 12 percet egy példányra, így is 20,000 p. lajstromozása napjában 6 órát folytonosan dolgozva 666 napot követel. Ebből pedig árcsökkenéssel se lehetne lealkudni csak 10 percet is. Ehez járul még a papirokba rakás, megragasztás és berendezés aztán a további gyűjtés, a csereviszony fenntartása, a levelezés. Flóra maga meglehető, de tisztelői bizonyosan nem nyugszanak rózságyon. Ez a számítás illik az állatország rovataira is, melyekben némely osztályok fajszáma megközelíti a növényekét, némelyek, mint jelesen a rovarseregbeliek pedig egyen-egyen tetemesen meghaladják. Hátha még a listázáson s meghatározáson kívül a gyűjtést és gondviselést is nemcsak tekintetbe vesszük, hanem éretten meg is fontoljuk, meg kell győződünk arról, hogy a munkás erők lehető megszaporítása múzeumi gyűjtés kezelésére s haladására nézve elvitázzhatatlan életkérdés!

Az ásványország már a tavalyi közgyűlés alkalmával el lévén rendezve és kiállítva semmi újabb ismertetésére nincs szükség.

A geológiai gyűjteményekre nézve ellenben jókorát haladtunk. Ezek a mult év folytán is, mint előbb, csupán raktári elhelyezésnek örvendtek, vagy ha tetszik, busultak. A darabok száma azonban untalan szaporodott. A m. bányász igazgatóság-hoz intézett megtalálás megtermette önkint várható gyűmölcsseit. A tisztelt igazgatóság ugyanis felszólításait és rendeleteit megtévén, ezek számos bányahelyeken találtak vizsngbara, mely testté lévén ma már egy falka erdélyi vidéket jellemző mutatóanyagok ismertetik geológiai tekintetből nem utolsó jelességt honunkat. A vidékek, melyeknek képét közet- és őslénydarabok kisebb nagyobb számban viselik, ezek: Brassó, Seben, Fogaras, Szászváros, Vajda-Hunyád, Déva, Dobra, Rézbánya, Verespatak, Thorockó, Batrina, vidékei, az északnyugati vidék, Kővár, Lapos, Csicsó, Radna, Borszék, Korond, Hom.-Almás, Torja, Seps-Sz.-György és Kovászna vidékei. Látni való, hogy még sok a kitöltendő hézag a vidékek közt; de sok a vidék képét viselő mutatóanyagok közt is.

Mindezekre vonatkozó mutatóanyagokat Pávai Elek segédőr ur, geológiai utjából, melyet a múzeum érdekében tett gazdag szákmányval bazar tervén, elrendezte, alkalmaslag a közeteket formázta, fiókokba rakván neves cédulákkal jelelte s az őslények egy részét decoratori művészettel ki is állította. A többiek s a közetek kiállítása még a butorzat elkészültére vár. Geológiai nézőpontból a darabok száma lényegtelen, hanem csak a vidéket jellemző közetek s őslények teljessége az egyedül fontos vonás, melynek részletezése azonban tudósításom megengedhető terjedelmén túlhaladna.

A butorzás a meglevő és már szűkké válni kezdő helyiségekben befejezéséhez közelget. Jelesen a geológiai, eddigelé majdnem egészen pusztá terem most már egyik fala részszertint kivételével állványokkal van telve, melyeken a most következő látogató idényben a mutatóanyagok is díszleni fognak, úgy hogy az érintett terem is megnyílhatik a látogatók számára.

Tenni való azonban még ez ügyben is sok van. Nincsenek még szekrényeink a hullók és halak, nincsenek a rovarok különböző osztályai számára; nincsenek végre a herbariumok elrakására. E pedig mind kell, s alig hiszem, hogy a folyó évben is minden ebbeli szükségletnek eleget tehesünk.

Vége meg van minden előkészület tőve, hogy az alapszabályok 3-dik §-ában foglalt 4-dik rovata, u. m. a fűvészkert is létesüljön. E tekintetben azonban a részletezést méltóztatassék elengedni a tisztelt közgyűlés, egyfelől azért, mert a jövődők tervezése nem a megletekről való tudósításba való; másfelől is főképen azért, hogy e tárgy oly hosszadalmas értekezést igényel, melyre a pillanatban,

midőn a jelentések sora van órai rendben, idő teljességgel nincs. Későbbben azonban, lehető interpellatiókra kellő felvilágosítást adni ezennel kéznak nyilvánított magamat.

Leteszem pedig ezennel a házastalára év-könyveink III. kötete 2-dik füzetét, melyben múzeumunk minden ágait illető s kis honunkra vonatkozó értekezések vannak foglalva. Brassai.

Kiállítási ügy.

A párizsi kiállítás intő bizottmány folyó hó 1-én tartotta harmadik ülését, melyben a mult ülés jegyzőkönyvének olvasása után, jegyző előadja, — hogy a mult ülés határozata értelmében az általános bejelentés januar 17-én megtétt, és a központi bizottmány januar 21-én kelt leiratában méltánylóan el is fogadtatott — és hogy a kiállításbani részvételre Erdély földmívelői, iparosai és művészeihez egy felhívás tétetett a helybeli lapokban és ezen kívül 4000 példányban közzé: mely végrehajtásai a mult ülés határozatainak tudásul vétettek.

Ezután a mult ülés óta érkezett irományok olvastának nevezetesen:

A brassói kamara átirata, melyben visszautasítja a bizottmány ajánlatát az iránt, hogy ezen kiállítás érdekében egyesülten működjenek, mi is sajnálattal tudásul vétettek.

Mihailovics Ferencz értesítése az általa rendezendő társasági utazásokról s bemutattnak a küldött programok és részvételi jegyek, a bizottmány e czélzertű vállalatot a lapokban ismertetni s a részvételi jegyeket a küldőnek nyugtatóványozni határozta.

A kolozsvári iparos olvasó egyesület átirata, melyben a bizottmányt felkéri, hogy az egyesület tagjai közül két tagot vegyen fel kebelébe, mely jó irányu ajánlatot a bizottmány örömmel fogadván határozta, hogy az egyesület kéresek fel a két tagnak kivevésére.

A központi bizottmánynak következő leiratai mutattnak be.

Utasítás ágyu-öntvények és részletek kiállítása iránt.

Utasítás a népviseletek kiállítására és egy-szersmind biztosítás arról, hogy az ezen osztályban kiállítandó czikkek illő árban el fognak árusítani.

Értesítés a bejelentési határidő februar 26-áig történt meghosszabbításáról.

Utasítás a halenyésztést illető czikkek és az iskolai könyvek és tanrendszerek kiállítása iránt, mely leiratok tudásul vétetvén az egyes jelentkezőkkel közöltetni határozattak.

Olvastatik továbbá a központi bizottmánynak két átirata melyekben a történt általános bejelentés részletezését kívánja mind a kiállító, mind a kiállítandó tárgyakat illetőleg, mire nézve, miután a bizottmány az első bejelentésben felfejtett okokból jelen pillanatban sincs azon helyzetben, hogy bejelentést teljesen részletezhesse, határozottatott hogy addig is, míg ez lehetségessé válik, keritessék és küldessék meg a közp. bizottmánynak egy az eddigi bejelentések nyomán lehetőleg részletezett kimutatás a kiállítandó czikkeknek s kéresek meg a közp. bizottmány annak elfogadására, tekintetbe vévén a teljes részletezés lehetetlenségét.

Ezen tésben a következő újonnan érkezett bejelentések mutattnak be:

Hermann Ottó, erd. nemz. múzeumi conservator jelentése egy általa saját methodusa szerint rendezett pókgyűjtemény és néhány kitömött háziállat iránt és

Andrásowszki nővérek bejelentése, általok termelt, font és szőtt selyem, selyemfonal és szövetek iránt.

Vége jegyző előadja, hogy az abrudbányai bányakapitányság még mult év dec. 15-én egy terjedelmes bejelentést tett az abrudbányai aranybányák termékeit illetőleg, mely később azon okból, mivel az ott megnevezett tárgyak felsőbb helyen nem találtak kiállításra méltóknak, visszavonatt, Mire nézve határozottatott, hogy a magos pénzügy-ministerium bányá-tügyi osztálya kéresek fel engedélyezésére annak, hogy a visszavont bejelentés — miután ezen bizottmány az ott megnevezett tárgyakat a kiállításra nem csak méltóknak, de éppen nagyon alkalmasnak találja, maradjon érvényben — s egyszersmind a központi bizottmány is kéresek meg az iránt, hogy befolyását ezen kérelem teljesítésére a magos pénzügyministeriumnál érvényesítse.

Ezen értesítéssel kapcsolatban alólirott kiállítás bizottmány vonatkozva folyó év januar 22-kén közzétett felhívására, ismételten szólítja fel hazánk földmívelői, iparosait és művészeit, hogy ezen kiállításra minél számosabban jelentkezzenek.

További bejelentések folyó évi május 1-sejéig a kereskedelmi kamara irodájában (nagy-piacz Horvát ház) fogadtatnak el.

Kolozsvárt, május 6-kán 1866.

A párisi kiállítás intő bizottmány.

B. Bornemisza János, Gámán Zsigmond, elnök. jegyző.

Különfélék.

© A „Herm. Ztg.” egy martius 20 diki számában a szász nemzeti egyetem representatioját közli. Ezen okmány csatlakozik az 1865. nov. 6-ki

representatiohoz s az erdélyi országgyűlés szász tagjainak különvéleményéhez, hogy t. i. az erdélyi unio-törvény nem jogérvényes törvény; továbbá csatlakozik a szász kerületek jogi óvásához, melyet ezek az erdélyi képviselőknek a magyar országgyűlésre meghívása alkalmából tettek. Erdély alap-törvénye, szerződésszertű joggal bír arra — u. m. ezen okmány — hogy a birodalomnak önnáll, a magyar koronához tartozó országa legyen. Az unio kérdésének végleges megoldása az 1848-diki törvények revisioja és a birodalom irányábani államjogi kérdések szabályozása előtt lehetetlen. A szász egyetem megvárja, hogy a magyar országgyűlés az unioak Erdélyt kötelező tárgyalásába és eziránti határozásba egyoldalulag nem kíván bocsátkozni; esedezik: méltóztatassék ö Felsége Erdélynek a birodalom alkotmányzertű jogi alakulására vonatkozó törvényes befolyását megővni és az unio iránt fenforgó kérdéseket az erdélyi országgyűlés alkotmányzertű, elküldött határozathozatalának fentartani.

© A „G. C.” írja: „Azon helyzetben vagyunk, hogy egy berlini lap bécsi levelezésében foglalt azon hír, miszerint Császárné ö Felsége Spanyolországba utaznék, — valamint az ismételve fölmerülő birreket Császárné ö Felsége Pestre teendő állítólagos újabb utjáról — teljesen alap nélkülieknek nyilváníthatjuk.

* * * Tegnapelőtt Fehérvári Mari jutalmán, igen szép közönség előtt, a „Hugenották” czimű dalmű került színre. A jutalmazottat a közönség érdemeihez méltó elismeréssel fogadta. A szűnni nem akaró taps-vihar közt szebbnél szebb koszorúk és bokréta hullottak, melyeket Fehérvári Mari méltán fogadhat közönségünk elismerése jeléül. Valóban sajnálattal gondolunk rá, hogy a kisasszonyt ma-holnap elveszítjük s jövőre nem hallhatjuk többé színpadunkon, hol annyi dicsőséget tudott aratni.

— (Necrológ.) Bethleni gróf Bethlen József cs. kir. kamarás, torockó szentgyörgyi gr. Torockai Eszter és gyermekeik, bethleni gr. Bethlen László cs. kir. kamarás és bethleni gr. Bethlen Rozalia szomorodott szívvel jelentik öcsösüknek és unokatestvérnek távollevő bethleni gr. Bethlen Gergey olasz tábornok nevében, forró szeretettel édes atyjának bethleni gróf Bethlen Pálnak cs. kir. kamarásnak f. hó 26-án élte 83-ik évében öregség nyomán bekövetkezett halálát. A hon egy tisztja, hiv gyermekét, a társadalmi élet egy művelt, elő-zékeny tagját nem bírja többé. Porrései februar 28-án d. u. 3 órakor vitettek a mezőmadarasi sírkertbe örök nyugalomra. Béke porainak!

* * * A sétáló-egyesületnek közelebből tartott gyűlésében Tompa János mérnök bemutatta a zene-állvány és egy hid rajzát, mely a tavat fogja a sétálóval összekötni. Mindkettő oly csinos volt, hogy a választmány azonnal elfogadta a terveket, s szerződésre is lépett a vállalkozó mérnökkel. A tő további ásatását svabokra bízták, kik az ilyen nemű munkát a legpontosabban szokták végrehajtani. A kioszk körül részec csinos angol-kertész lesznek átalakítva, melyet múzeumi kertész Prohászka ur vállalt el.

* * * Kapcsolatban e birrel megemlítjük, hogy miután a kioszok több vállalkozó akarja bérbé venni, közelebből a társulat árverést fog tartatni. Minden esetre egyike lesz a legjövendelmesebb vállalatoknak, kivált ha ügyes bérlő kezébe kerülne. Az évenként rendezhető majális s más népmultságok, továbbá a hetenként tartatni szokott zenei előadások közönséget vonnak össze miadig, mely azon arányban nevedekend, a mint a bérlő az igényeknek meg fog felelni.

* * * Mint halljuk a cs. kir. rendőr-bivaltat közelebből véglegesen megszüntetik, s teendőit jövőre a városi rendőrség végezi.

* * * Follinusz társulata a jövő nyarat Nagy-Váradon, a téli saison Aradon fogja tölteni. Az aradi színházat, mint halljuk, előnyös feltételek mellett nyerte meg.

* * * A jövő hó folytán Offenbachnak egyik legnagyobb operette, a „Georgiai nők” fog színre kerülni. A társulat legnagyobb része májusig marad itt, s több rendbeli vendégszereplés fogja élnikíteni e néhány hetet.

© Fogarasi levelezőnk tudósítása Kuza herczegnek ott történt átutazásáról a „H. Ztg.” levelezőjének helyreigazítása szerint annyiban módosítottik, a mennyiben levelező szerint Puscarium főkapitány csak személyesen és pedig tevédecsből, nem pedig a bivaltalokki karral testületileg tiszteltgett, s miután értesült, hogy a tovább utazás előtt akadályok nincsenek, alig két percnyi időzés után távozott. E tudósítás szerint a se való, hogy Kuzát román lovas banderium kísérté a városba.

* * * Ajánljuk rendőrségünk figyelmébe a közeputca végén a sikátor szögleteit mind a két oldalon, mert ma-holnap olyan ékelen látvány s büz lesz ott, hogy kénytelen lesz elkerülni az ember a járdát, nehogy még csak közelbe is jusson. A rend és tisztaság az első kelleke minden rendezett városnak a világon, miért ne tarthatnánk lépést mi is legalább e tekintetben a többiekkel? A szögleten álló város hajdu el-el tekintetne a kérdése hely felé is, s meggátolhatná a rendetlenkedéseket. Egyéb-iránt ideje volna már a nagyobb városok példájára nyilvános szükség-helyeket felállítani, legalább a belvárosban, s az ugynevezett „Fröhlich-sikátor,” a minorita-utca szöglete, a monostor-utcai szék s

(121) **BOGDAN ISTVÁN** kereskedő Kolozsvárt.
 E jelen tavaszi időszakra személyesen tett bevásárlásom következtében, bátor vagyok egész tisztellel ajánlani díszan ellátott **női és férfi divat kelmékkeli raktáramat**, a hol is minden bel- és külföldön divatozó legújabb szövetek kaphatók.
 E mellett mintegy **10000 rőfből álló szőr-köntös kelmék 15 krtól** kezdve minden színbe,
5000 rőfnél több jó szín-tartó batiz és Jákonet 25 krtól felyebb, valamint **gyolcsok, gyapju-kelmék, női feiső öltönyök, napernyők, keztyűk, lábbelik, napernyők, keztyűk, lábbelik**, s minden ez üzlethez tartozó cikkek nagy mennyiségben kaphatók. S mi legfőbb, hogy **jó és olcsó** legyen, megfelelő, valamint eddig úgy ezutánra is fő igyekeztem lenni.
 Vidéki megrendelések gyorsan és pontosan teljesíttetnek, e mellett mustrákkal megrendelés után **ingyen** szolgálók.
Raktáram: Főter b. Wesselenyi F.-ház 166 szám.

(56) **Dr. Pattison közszvény gyapotja**
 mely gyorsan enyhít és gyógyít mindennemű **közszvényt és csúzt**, mint: arc-mell-, nyak-, és fogbajokat, fej-, kéz- és térd-közszvényeket, gyomor- és altesti bajokat stb. Egyedül valódi csomagokban használati utasítással **50 kr.** és **1 frtal** Kolozsvárt **Engel József** gyógyszerárban kapható.

Felvilágosítás és felhívás a „VICTORIA” biztosító társaság igazgatóságától.
 Hivatalos kötelességünknek ismerjük némely szárnyaló hírek irányában tisztellel értesíteni a t. cz. biztosító közönséget, hogy a **„VICTORIA” biztosító társaság** épen nem egy ugyanazon társaság az „erdélyi kölcsönös jég- és tüzkármentő társulat”-tal, és a Victoria biztosítottaitól kárpótlékot soha követelni nem fog, mert ez sem jogában, sem rendszerében nincs.
 Az „erdélyi kölcsönös jég- és tüzkármentő társulat” az mely rendszere szerint ezt cselekszi, melylyel tehát a **„VICTORIA”** össze nem tevéstendő; ugyanis a **„VICTORIA” biztosító társaság** egy részvényekre alakult új társaság, mely előre megszabott díjak s a legszolidább elvek mellett biztosítván, alapítókjével áll jót a károk pontos fizetésért, és az „erdélyi kölcsönöstől” szervezetére és eljárás rendszerére nézve, gyökeresen különbözik.
 E kifejtés alapján, hivatkozván már eddigi működésünkben is tamsított gyors és méltányos eljárásunkra, egyszersmind bizton igérvén azt, hogy társaságunk a méltányosság és igazság útjáról soha eltérni nem fog, egész tisztellel hívjuk fel a t. cz. közönséget a **„Victoriánál” biztosításra.**
A társaság élén állanak:
 Igazgatóság: Elnök: **Báró József Lajos.**
 Alelnök: **Hintz György.**
 Igazgatók: **Dózsa Dániel, Kóváry László, Wagner Frigyes.**
 Vezérigazgató: **Galgóczy Károly.**
Vezérügynökségek:
 Pesten: Vezérügynök: **Uhl W. F.;** vezérügynökségi titkár: **Galgóczy János.**
 S. A. Ujhelyen: **Deutscher József;** titkár: **Sapizza Antal.**
 Bécsben: **Fürst Eduard;** szervezeti főtitkár: **Aengstl Lipót.**
 Brünnben: **Herber Lörincz;** titkár: **Mach Alajos.**
 Prágában: képviselő titkár: **Merlitsech Eduard, Kóváry Mihály.**
 Biztosíthatók pedig e társaságnál tüzkár ellen: mindenféle lakházak, gazdasági épületek, kastélyok, templomok, tornyok, azokban a harangok, gyárak, műhelyek, azok felszerelvényei, kelmékek, gyártmányok sat. bitörök, áruzelekk- raktárak, gazdasági készletek, magtárban gabona, szalmás gabona, takarmány, széna, mindenféle baromállomány bennéges ellen.
 Szabadég alatt levő takarmány- és gabona-félék biztosításánál bizalommal ajánljuk azon elvet figyelembe, hogy ezekkel együtt az épületek is nálunk biztosíthatóak, mert a méltányosság hozza magával, hogy ne csak a legveszedelmesebb tárgyak, hanem egyszersmind a kissé bátorságosabb épületek biztosításában is részeshüljenek.
 A biztosítási díjak a lehető legolcsóbbra szabják: egyszerre több évre kötött biztosításoknál különös kedvezések engedtetnek.
 A **„VICTORIA”** egyike levén a legfiatalabb biztosító intézeteknek, igyekezni fog jó hírnevét a kárterítések alkalmával is méltányosság, igazság és gyors fizetés által megalapítani.
 Feladmányi iverk ingyen adtnak; mindenféle felvilágosítások és utasítások a legszivesebb készséggel szolgáltatnak. (96) (2-3)
 Kolozsvárt, márczius hó 2-án, 1866.
A „VICTORIA” biztosító társaság igazgatósága.
 Alelnök: **Hintz.** Igazgató: **Dózsa.** Vezérigazgató: **Galgóczy.**

(14) Minden szerkezetű **amériikai**, vagy **családi használatra**, valamint fejrénemű vagy **nehéz posztó és bőr-munkákra** alkalmas

 A **„varró-gépek”** következő leszállított áron találhatók és bárhonnán megrendelhetők
BOER SÁNDORNÁL Kolozsvárt
 Szechenyitér 39 szám alatt:
 Wheeler & Willson szerkezetű gép javítva Bollmann által 115 fttól kezdőleg
 Grower és Backer „ ” „ ” „ ” 165 „ ” „ ”
 Hoowe „ ” „ ” „ ” 165 „ ” „ ”
 Ezen gépekhez különösen alkalmazott minden csak kigondolható segéd-eszközök is találtnak, melyek közül, miut legújabb, különösen azon előké-szület felemlítendő, melynek segítségével a Wheeler és Willsonféle **kettős tűzölésű** gépen is lehet meglepő szépen himezni; továbbá: minden géphez egy, a magántanulásra is elégséges német nyelven írt terjedel-mes és rajzzal ellátott használati utasítás, a Wheeler és Willson szerkeze-tühez pedig, egy ugyan ilyen magyar nyelven írott utasítás is adatik.
 Vásárlók a gépi varrásban alapos oktatást és mindennemű utasítást ingyen nyernek és a gépek jósága és használhatóságaért a többfelől hirdett jótállás nem csak ígérték, hanem a vásárlónak szabadság engedtetik a vett — netalán bibás — gép kicserélésére, ki nem elégitett esetben pedig a fizetett pénzösszeg visszakövetelésére.
Valódi CSEH-KOMLÓ
 minden minőségben hasonlóan található, és megrendelhető
BOER SÁNDOR által.

(39) **Hirdetés.** (7-12)
 Harmencznap mulva az **első és legnagyobb fehérmű raktár és var-rási készletek központi helyiségében Bécsben, Tuchlauben N° 11** fele áron fognak eladatni kész fehérmű készletek férfiak, nők és gyermekek szá-mára, bár mely megkívántató mennyiségben.
 Valódság, tisztaság, a legsebb varrás s illő alakról gondoskodva van, és minden darab, mely nem talál a legjobban, vagy nem tetszik, visszavetetik.
 Fertige Herrenhemden, beste Handarbeit:
 Weiszgarn-Leinenhemden, glatt anstatt fl. 3. — nur fl. 1. 50
 Feinere Sorte mit Faltenbrüst anstatt fl. 4. 50 nur fl. 2. 80
 Feine Irländer oder Rumburger Hemden anstatt fl. 6. — nur fl. 2. 80
 Feine Rumburger Hemden, Handgespinnst anstatt fl. 7. 50 nur fl. 3. 50
 Allerf. Kumb. Hemden, schönste Handarbeit anstatt fl. 10. — nur fl. 4. 50
 Fertige Damenhemden, schönste Handarbeit und Handstickerei.
 Glatte Leinen-Damenhemden mit Zug anstatt fl. 1. 90
 Feine Schweizer-Hemden, Faltenbrüst anstatt fl. 5. 50 nur fl. 2. 80
 Neue Facon, in Herz und Raver, gestickt anstatt fl. 6. 50 nur fl. 3. 50
 Eugenie, neue Facon, gestickt anstatt fl. 7. — nur fl. 3. 50
 Marie-Antoinette-Miederhemden anstatt fl. 6. 50 nur fl. 3. —
 Viktoria-, gestickt und mit echten Valencienc anstatt fl. 16. — nur fl. 7. —
 Neueste Damen-Negligées und Frisir-Mäntel.
 Elegante, aus feinstem Perkal anstatt fl. 11. 50 nur fl. 5. 50
 Aus englischem Stoff, gestickt anstatt fl. 18. — nur fl. 8. 50
 Damen-Unterhosen aus Shirting, feinst anstatt fl. 7. — nur fl. 2. —
 Damenhosen, gestickt, Leinwand anstatt fl. 6. — nur fl. 2. 80
 Damen-Nachtkorsetts, glatt anstatt fl. 5. 50 nur fl. 2. 80
 Elegante, reich gestickte Korsetts anstatt fl. 12. — nur fl. 6. 50
 Damen-Nachthemden mit langen Aermeln fl. 3. — 3. 50 bis 4. 50.
 Feinste Leinen-Herren-Unterhosen 24/3
 fl. 1. 30, 1. 50; feinste Rumburger 2. 20.
 Irländer Weben 48 Ellen anstatt fl. 34. — nur fl. 17. —
 Feinste Irländer od. Rumburger 50 Ellen anstatt fl. 60. — nur fl. 24. —
 Gute Leinen-Sacktücher, das halbe Dutzend fl. 1, 1. 50, 1. 80 bis fl. 2. —
 Feinste Sacktücher, auch in Leinen-Battist, das halbe Dutzend fl. 2 — 2. 50.
 Az áruknak valódság és tisztaságáért kezeség vállalatik. Minta ingek és minta rajzok kivanatra elküldetnek. Vidéki megrendelések postai utánvét által. Férfi ingek megrendésénél kérik a valódság megjelölése.

(87) **Az első magyar általános biztosító társaság** életbiztosítási főfelügyelőse Erdélyország részére. (2-*)
 Van szerencsém a nagyérdemű t. cz. közönséget értesíteni, hogy egy év óta vezetésem alatt az életbiztosítás üdvös eszméjének terjesztése oly szép eredménnyel van napirenden, hogy eddig már Erdélyben az anyagi jóléttől való gondoskodás e biztosítási ágazatban 1 millió forintot meghaladó összeg van biztosítva, melyet továbbra is bátor vagyok a t. cz. közönség becses figyelmébe ajánlani.
 Biztosíthatók: Halál estére vagy életben fizetendő bármely nagyságu tőkék a legkülönböfélé módokon: ugy szinte nyugdíjak, kihazasítási tőkék, nevelési költségek és temetkezési költségek fedezésére 100-tól 500 frtokig terjedő összeg a legutányo-sabb évi kamat mellett.
 Az ez osztály üzletéből származó tiszta nyeresemény 50% a biztosítottaké.
 Minden általam kinevezett helybeli, ugy utazó ügynökeink e célra szolgáló megatalmazással vannak ellátva, ki ily megatalmazási iratot saját társaságunk élő példájával s igazgatóságunk aláírásával elő nem mutathat, bevallásokat el nem fogadhat.
Eddig kinevezett életbiztosítási ügynökeink névsora:
 Albu Endre Kis-Borosnyón. Balogh János Uj-Tordán. Bernádi Dániel Bethlen. Breuer Pál M.-Lápos. Baritán Octáv Naszód. Bihari Sámuel Pázmason. Bóer Ferdinánd Nagy-Pold (Gros-Pold). Benedek Sándor Baróthon. Császár Lukács K.-Vásárhelyt. Dájbukát János Sz.-Ujvárt. Dániel Mihály Ba-lázsfalván. Filipek István Válaszaton. Finta Sámuel M.-Erdő. Frim Tamás Jádán. Uj. Gáll István Ko-lozsvárt. Györfy Péter Gyergyó-Sz.-Miklós. Gruber János Kapniklányán. Hiry János B.-Hungadon. Hop-rich Frigyes Székén. Horváth Péter Botfalván (Brendorf). Jeney Albert M.-Vásárhelyt. Jakab József Csik-Szeredán. Köblös István Retten. Kósa Sándor Bodolán. Leonhardt F. S. Szász-Légen. Lemberger Manó Felvinczen. Mátyás Zsigmond Csegén. Mathernyi Emil K.-Fejervárt. Mihály Lajos Léczfalván. Noszka Gusztáv Brassóban. Némethy Sándor Kékesen. Osztián Testvérek O-Tordán. Pongrácz Dénes Abrudbányán. Pillman Antal Földvártn (Marienburg). Reschner Lajos N.-Szében. Róth Pál Dézsen. Ro-honczy Zsigmond Mocsos. Rácz Gyula Cs.-Keresztúr. Román Visarín Reschind. Sallai István Kolozsvárt. Sebestyén Áron M.-Ujvárt. Solyósi János Sz.-Ujvárt. Sándor István Sepsi-Sz.-György. Siménfalvi György Alsó-Járában. Szántó Kálmán Sztrimblyán. Sebestyén Károly Bőllömben. Tanka Sámuel Kövenden. Pogarason. Varga Sámuel Telén. Vitályos Testvérek Szász-Keresztúr. Weisórti Fridrich Szász-Sebes (Mülbach). Bock Rudolf. Reussmark (Szeredabely). Tóth Károly. Proos (Szászváros). Assael Abraham Adolf. Déva. Mátéfy Béla. Hászeg. Fris Samuel. Vajda-Hunyad.
 A főfelügyelőség helyisége Kolozsvárt bel-monostoru-czében méltóságos gróf Teleky Jánosné házában 196 sz. alatt. Minden hozzám, ugy ügynökeinkhez intezet kérdésekre, a legnagyobb készséggel szolgálunk felvilágosításokkal, ösmertető köny-veccsekkel ingyen szolgálunk.
 Az első magyar ált. biztosító társaság életbiztosítási főfelügyelőse **POLIK JÁNOS, főfelügyelő.**

(1) **Ujonan érkezett szép- és olcsó női- és férfi-divatkelmek!**
CSIZT ES KRIFT
 női- és férfi-divat kereskedésökben Kolozsvárt, közepeteza 542 szám.
 Ajálóják a t. cz. közönség figyelmébe ujonan hozott tavaszi és nyá-ri ruhakelméiket, u. m. szőr, batizta, sakone, és francia organ-tin, női-kaputok, beduinok, francia-chwalok, tavaszi és nyári napernyők, s minden egyéb női divatozikkek; továbbá: férfi-öltöny- nek való gyapju-szövetek, melyeknek megkésztitését is elvállalják, leg-ujabb diva u nyakkendők, gallérok, kézelők sat. sat. nagy raktárát.
 Nagyválasztékban mindennemű bútorszöveteket.
 Vidéki megrendeléseket gyorsan és pontosan teljesítenk, s kivá-natra mustrákkal is szolgálunk. (117) (2-3)

(9-24) **JODITER RETTIG-SYRUP**
 Azon kül-önbféle szerek közt, melyeket a betegnek javasolnak, az oly annyira ellentérekedő halmájzsír helyett, a **Grimault féle iblányos retetskörp**, mind ize, mind alakjánál fogva is ekkorig a legbat-batásabbnak és e zelnek legmegfelelőbbnek bizonyult. Ezen szer sohasem ta-gadja meg jótékony működését a mellbetegségek, aszkór, vér-vizibetegségek és görvelyes bajok gyógyításánál; ez nem támadja meg a gyomrot, sőt inkább étvágyat gerjeszt, kiváltké a gyermekeknl szintelenség, borpetyhűdség, gyak-ran előforduló medrórnias és a nyakmirigykihajtás ellen sikeresen használhatik.
 E retetskörp a párisi gyakorlatba már bevétetett, és mai napság már a legelőkelőbb orvosok mint igen hathatós vértisztító szert rendelik.
 Az iblányos retetskörp alapja: zsázsa- és retelkedv; mindkettő súlyellenes növény azon elismert tulajdonságokkal, melyek iblányt és ként ter-mészeti állapotban tartalmaznak, mely nevek a készítmény hathatóságára és a bevétel könnyűségére nézve mind a felnőtteknél, mind a gyermekeknl elegendő kezeséget nyújtanak. Dr. Bazin és Cazenave a párisi St. Louis kórház orvosai ezen iblányos retetskörpöt, különösen és pedig számos kedvező siker alapján különféle bőrbetegségek ellen ajánlják.
Raktár: Ausztria minden nevezetes gyógyszerárban.

(122) **Haszonbér.** (1-3)
 Iktári gróf Bethlen Domokosnak Közép-Szolnok megyében (Szilágy) kebelezett **sülelmedi** uradalma, a bőzsa tartozó rész-jóságokkal együtt és az ezen jóságokhoz kötött regalé jogokkal, valamint a Szamos folyón levő több rendbeli malmokkal, s ál-talában malom tarthatási, balászási és hidas tarthatási jogokkal egyetemben folyó évi december hó 1-étől kezdődőleg 6 egymás-után következő évekre haszonbérbe adatik. Vállalkozók a jóság kiterjedését és miné-miségét valamint a feltételeket alólrtnál Sz.-Csehben meg tudhatják. Mi is ezen-el közhírré tetetik. Sz.-Cseh (Közép-Szol-nokmegye) 1866 mart. 1.
Gr. Kornis Miklós.

(114) **Övös.** (2-3)
 Alólrít ezennel mindenkit figyelmezte-tek, hogy brassói születési, s jelenleg Ko-lozsvárt tartozkodó kiskorú **Kanta Etel-ka** nevére történendő hitelezésekért, vagy általa saját nevében tett adósságaiért sem-minemű kötelezettséget magamra nem vál-lalok, s nem veszek, mert tiszta érzéssel nem tehetem azt, hogy nevezetett ki erő-szakosan s minden ok nélkül távoza el anyai házamtól, jótállásom által gondat-lan s kénytelenül terveiben elősegítem.
 Brassó, 1866, mártius 12-én.
 Özv. **KANTA ANTALNÉ.**

(88) **Elerőftenedett és angolbetegségben szenvedő gyermekeknek** — erősítőit és gyógyszerit egy hathatós szer ajánlatik. Értekezhetoi felőle bér-mentes levelekben Bécsben dr. E. H. N° 107 poste restante.

(119) **Eladó jószág.** (2-3)
 Nemes Dobokmezében **M. Köb-lösön** az o.szágtűző 1/4 órai tavolásra Vajda Agnes Miske Istvánné urasszony-nak 390 hold 298 □ öl területű birtoka, örök áron eladó. Ebből:
 Szántó . 145 hold 1068 □ öl
 Kaszáló . 65 hold 1085 □ öl
 Legelő . 3 hold 995 □ öl
 Erdő . 168 hold 730 □ öl I. II. osztály
 Termékelen 6 hold 1220 □ öl,
 hozzá tartozó kényelmes lakházzal, mind-nemű gazdasági épületekkel, két nagy gyümölcsös kertekkel, napzsám haszonbért fizető taxaliskakkal és arányosítas követ-keztében korsormálási joggal egyetembe. Értekezoi lehet — a tulajdonosnéval M. Köblösön, bérmentett levelében pedig az alp.réti posta útján.

(111) **Eladó óborok.** (3-3)
 A nagyenyedi h. h. főtanoda nagy-enyedi pinceszében több száz vederre menő Rizling, több legjelesebb fajú muskotály, Trammii, Furmint, külön szürt, szinten er-délyi vegyes fajokból szürt jeles eladó óborok, a lehető legutányosabb áron talál-hatók.
 Melyek felett a vásárolni kívánó e-gyezkedhetik, oskolai gondnok Fosztó Fereneczcel, helyben Nagy-Enyeden.

(116) **Közép-Szolnok vármegyében, Sz.-Cseh és Sülelmed közelében, Szamos-Ujla és Kelentez helyiségében, létező 263 hold és 364 □ öl fértőjt, részint szántó, kaszálókbl, igen nevezetes börtérmő szőlő helyekből, erdőkből és részint legelőkből álló földbirtok örök-áron szabad kezűből eladó. A venni kívánók étekezhetnek és az alkut is elpróbalhat-ják Sz.-Ujla kon helyt: tekintetes **Rácz Mátyás** urral, vagy a tulajdonossal **Biró Lászlóval** Győr-Vásárhelyt.**

(80) **J. G. POPP** fogorvos urhoz, Bécs, Bognergasse N° 2.
 Kötelességemnek tartom, legmélyebb elismerésem nyilvánítani önnek kitűnő és nem eléggé ajánlható **ANATHERIN-SZÁZVI-ZEERT.**
 Fogaimra két üvegse használása már jótékonyan hatott anynyira, hogy az ugynevezett borkó, mely rá ülepedni akart, töké-letesen eltűnt.
 De mint tisztító szer is, ön szájjvízének hatályai bámulatók, mert a fogakat a legtiszebb gödröcskéig kitisztítja.
 Vajha ezen kitűnő készítmény rövid idő alatt általános szerré válna, és leszo-rítná a térről mindazon haszontalan kontár készítményeket, melyeket szájjvíz név alatt a közönségnek oly sokképpen magasztalnak.
 legmélyebb tisztellel
HEYER PÉTER PÁL,
 titkár az Alsó-Rajnánál a Wessel mellett Scheinburgban.
 Egy palack ára 1 frt 40 kr.
 Csomagolás 20 kr.
 Erdélyországra nézve forrátk: **WOLFF J.** gyógyszer. továbbá: kapható dr. Hincz György és Engel J. gyógyszer. uraknál Ko-lozsvárt, és az ország minden gyógy-tárában.